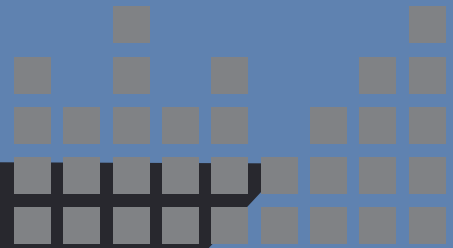

KESKI-SUOMEN

TULEVAISUUS

KATSAUS

1|2015

KUVAT JA GRAAFINEN SUUNNITTELU JAN LUSTIG

KESKI-SUOMEN
TULEVAISUUS
KATSAUS

1|2015

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLLYSLUETTELO

REAGOINNISTA RAKENEMUUTOKSEN ENNAKOINTIIN	5
MAAKUNNAN TILA JA KEHITYSNÄKYMÄT.....	7
JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA.....	16
JÄMSÄN SEUTUKUNTA.....	20
KEURUUN SEUTUKUNTA	22
JOUTSAN SEUTUKUNTA.....	26
SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA	28
ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA.....	32

REAGOINNISTA RAKENNEMUUTOK- SEN ENNAKOINTIIN

Pekka Hokkanen

Erityisasiantuntija

Alueosasto

Työ- ja elinkeinoministeriö

VAIN MUUTOS ON PYSYVÄÄ

Rakennemuutokset ovat osa normaalia aluetalouden kehitystä ja liiketoiminnan uudistumista. Rakennemuutos on usein tie elinkeinorakenteen kestäväälle ja kilpailukykyiselle uusiutumislle. Tällä hetkellä muutos on luonteeltaan pysyvää ja nopeaa, ja sen taustalta voi tunnistaa keskeisiä megatrendejä kuten digitalisaatio ja ilmastonmuutos. Äkillinen rakennemuutos on tilanne, jossa elinkeinoelämän rakenteet muuttuvat ja uudistuvat nopeasti, mutta kyseessä ei ole normaali suhdannevaihtelu. Muutos voi koskea yhtä yritystä tai aluetta, mutta joskus se koskettaa kokonaista toimialaa. Alueen ihmisiä uhkaa työttömyys, kun yritys tai muu merkittävä työllistäjä menettää kilpailukykyään tai siirtää tai lakkauttaa toimintojaan. Sen sijaan laajassa katsannossa rakennemuutoksilla on ennemminkin positiivisia pidemmän aikavälin vaikutuksia: tuottavuus, tehokkuus, jalostusaste, tulot ja elintaso nousevat. Rakennemuutoksen negatiivisia vaikutuksia aluetalouksiin voidaan lyhentää ennakoinnilla ja nopeilla toimilla äkillisen rakennemuutoksen tilanteessa.

KORJAAMISESTA RAKENNEMUUTOKSEN ENNAKOIVAAN HALLINTAAN

Uudessa toimintatavassa voi nähdä jonkinlaisen rakennemuutoksen paradigmanmuutoksen. Rakennemuutoksen ennakoivassa toimintamallissa (ERM) korostuu kolme pääelementtiä:

1. ennakointi ja proaktiivinen toimintatapa;
2. alueiden oma vastuu elinkeinoelämän kehittämisestä ja uudistamisesta; ja
3. älykkään erikoistumisen ja kokeilukulttuurin vahvistaminen alueen tai toimialan resilienssi-kyvyn parantamiseksi.

Rakennemuutoksen hallinnan uusi toimintamalli ei sellaisenaan korvaa tai kokonaan poista reaktiivisten toimenpiteiden tarvetta ja käyttökelpoisuutta. Uusi malli tuo niiden rinnalle kokonaisvaltaisen

ajattelun, jossa painopiste siirtyy proaktiivisiin toimenpiteisiin sekä nykyistä systemaatisempaan ja verkottuneempaan ennakointiin. Jälkijättöisen ”palokuntatoiminnan” rinnalle tulee elinkeinorakenteen kehittäminen ja uusiutuminen, sekä varautuminen yllättäviin muutoksiin.

Ennakointi antaa aikaa rakennemuutoksen vaikutusten hallintaan. Vastuu alueellisesta elinkeinopolitiikan kehittämisestä sekä äkillisten rakennemuutostilanteiden johtamisesta kuuluu alueille itselleen. Työ- ja elinkeinoministeriön rooli on ohjata alueita laatimaan uudistumis- ja valmiussuunnitelmat, jotka kytketään osaksi käytössä olevia suunnittelurakenteita. Valmiussuunnitelma sisältää ajantasaiset elinkeinopolitiikan täsmätoimet, sekä eri toimijoiden roolit ja vastuut äkillisen rakennemuutoksen tilanteessa. Alueen hyvä valmistautuminen ja varautuminen nostavat resilienssi- eli sopeutumiskykyä sekä lisäävät alueen omien ja valtion panostusten tuottavuutta alueella äkillisen ja jatkuvan rakennemuutoksen tilanteessa.

MONIPUOLINEN JA UUSIUTUVA ELINKEINORAKENNE MENESTYY

Paras keino hallita rakennemuutosta ja suojautua äkillisiä rakennemuutoksia vastaan on monipuolinen ja uudistuva elinkeinorakenne. Kokonaan uusien kasvualojen edistäminen ja koulutuspolitiikan ajantasaisuus hillitsevät rakennemuutosten vaikutuksia. Jatkuva elinkeinopolitiikan kehittäminen, yrityksen näkökulman ymmärtäminen, vanhoista rakenteista irtipäästäminen eli proaktiivinen suhtautuminen elinkeinorakenteen ja yhteiskunnan muutokseen nopeuttavat rakennemuutostilanteesta selviämistä. Elinkeinorakenteen uudistamisen keskiössä on alueilla oleva yritystoiminta ja sen uusiutumisen, kasvun sekä kansainvälistymisen kiihdyttäminen ja tätä kautta syntyvät työpaikat.

Uudet kyvykkyyden tai älykkään erikoistumisen alueet ovat potentiaalisia uusia merkittäviä työllistäjiä tai vaurauden tuojia alueille. Älykkään erikoistumisen alueet syntyvät siitä, että joko työvoiman osaamisen tai koulutuksen, teknologian, sijainnin tai luonnonvarojen näkökulmasta alueella on vahvaa osaamista, joka yhdistyy toiseen alueen vahvaan osaamiseen ja rajapinnalle syntyy uutta innovaatiota. Alueen rakennemuutoksen näkökulmasta kiinnostavaa on, mikä on älykkään erikoistumisalueen potentiaali työllistää, ja millä aikajänteellä.

Ennakointi, älykäs erikoistuminen ja kokeilukulttuuri luovat alueelle sopeutumiskyvykkyyttä: joustava alue kestää murroksissa. Kaiken kaikkiaan kyse on tavasta tehdä asioita toisin - uudella tavalla.

KEHITTÄMISHANKKEELLA KOHTI UUTTA TOIMINTAMALLIA

Uutta ennakoidun rakennemuutoksen (ERM) toimintatapaa valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön johdolla kehittämishankkeella, jonka suuntaviivat myös hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä (HALKE) vahvisti. Työ käynnistyy aluekierroksella, jossa kartoitetaan alueiden strategisen ennakkoinnin sekä älykkään erikoistumisen ja resilienssin nykytilaa. Uusi toimintatapa halutaan kehittää yhdessä: alueiden kanssa käytävällä vuoropuhelulla haetaan toimivia käytänteitä proaktiiviseen elinkeinorakenteen uudistamiseen. Hankkeessa kehitetään myös toimijoiden välistä verkottumista, tiedon kulkua ja rakennemuutoksen hallinnan indikaattoreita vaikuttavuuden tunnistamiseksi. Uutta toimintatapaa ja -mallia siirretään koko ajan käytäntöön ja hanke päättyy vuoden 2016 lopussa.

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	○	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	○	+

Arviointiasaiteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

MAAKUNNAN TILA JA KEHITYSNÄKYMÄT

Eija Heinonen

Kehitysjohtaja

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Keski-Suomessa asui vuoden 2014 lopussa 275 387 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli 67 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 23 008.

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

- + osaavaa työvoimaa tarjolla
 - + hyvät aikuiskoulutusmahdollisuudet
 - + teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden vienti edelleen hyvällä tasolla
 - + Äänekosken biotuotetehtaan esiselvitykset ja luvitukset edenneet hyvin
 - + runsaat metsävarat
 - + Äänekosken biotuotetehtaan suunnittelu kohentaa näkymiä ja mielialaa koko maakunnassa
 - + kasvuhakuisia yrityksiä pk-barometrin mukaan yrityskannasta 8%
 - + matkailu edelleen hyvällä tasolla
 - + alueellinen yhteistyö on kehittynyt hyvälle tasolle
-
- työttömyyden taso edelleen maan korkeimpia
 - vähittäiskaupan kasvu näyttää pysähtyneen
 - yt-neuvotteluja ja irtisanomisia edelleen
 - keskisuuren teollisuuden vähäisyys
 - syöttöliikenteen tiestön kunto

Vuonna 2013 Keski-Suomen väestömäärä kasvoi vain 159 henkilöllä ja vuonna 2014 enää vain 67 henkilöllä.

Väestömäärä on kasvanut luonnollisen väestönlisäyksen (syntyvyyden ja kuolleisuuden erotus) myötä – 2000-luvulla parhaimmillaan 400–600 henkilöllä vuosittain. Vuosina 2011–2013 luonnollinen väestönkasvu laski noin 300 henkilöön ja vuonna 2014 syntyvyys ylitti kuolleisuuden enää niukasti. Taustalla on väestön ikääntyminen, mikä nostaa kuolleisuutta. Maan sisäisessä muutto- liikkeessä Keski-Suomi on menettänyt väestöä viimeiset kolme vuotta. Maakunnan heikko työllisyystilanne heijastuu väistämättä muuttohaluihin. Maahanmuuttajien määrä on selvästi ylittänyt maastamuuttajien määrän (nettosiiirtolaisuus), mikä on pitänyt yllä Keski-Suomen väestönkasvua viime vuosina.

Kuntatalous pysyy edelleen kireänä. Arvioiden mukaansote-uudistus yhdessä valtionosuusleikkausten ja valtionosuusuudistuksen kanssa aiheuttaisi valtaosalle Keski-Suomen kuntia merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja paineita veroprosentin nostoon.

Alueella huolta aiheuttaa toisen asteen koulutuksen resurssien kehitys. Korkea-asteen koulutuksen ja työelämän tarpeiden näkökulmasta lukioverkon harveneminen vaikuttaa koulutukseen hakeutumiseen. Jos lukiot sijaitsevat vain maakunnan keskuksissa, se vähentää (muiden kuin keskuksissa asuvien) nuorten hakeutumista lukiokoulutukseen ja vaikuttaa jatkossa korkea-kouluopiskelijoiden saatavuuteen ja edelleen osaavan työvoiman vähenemiseen.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Elinkeinoelämän tilanne on edelleen odottava. Tämä on merkki jatkuvasta rakennemuutoksesta. On voittajia ja on häviäjiä. On yrityksiä, jotka ovat luomassa uutta mutta vie aikansa ennen kuin ne löytävät paikkansa ja asiakkaansa.

Keski-Suomi ennakoi 1/2015 uutiskirjeessä kuvaillaan tilannetta näin: Odotamme, että kun talouskasvu lähtee käyntiin ja tilanne normalisoi- tuu, niin kaikki on taas kuin ennenkin. Sitä odo- tellessa ei kannata investoida, oppia uutta, ottaa vastaan työtä aiempaa alhaisemmalla palkalla tai huonommalla tittelillä, ei kannata opiskella, kun ei tiedä työllistykö kuitenkin, oikeastaan ei kannata tehdä mitään muuta kuin odottaa niitä parempia aikoja.

Näinkö toimimalla pohjustamme menestystä tule- vaisuudessa? Taloudellinen taantuma on jatkunut ennätyspitkään. ILO:n selvityksen mukaan pelkäs- tään G20-ryhmän maista on kadonnut 54 miljo- naa työpaikkaa vuoden 2007 jälkeen. Digitalisaa- tion myötä tämä kehitys kiihtyy.

Toisaalta digitalisaatio luo uutta kasvua ja avaa uusia mahdollisuuksia. Uudelleen rakentuva maa- ilma ei palaa enää entiseen. Syntyvät työpaikat ja ammatit eivät nouse entisen maailman osaa- misesta. Talouskasvukaan ei muodostu samalla tavalla eikä todennäköisesti saavuta samaa vau- tia kuin vanhoina hyvinä aikoina, jos kasvu-uralle ylipäänsä päästään.

Tällä hetkellä raha on ennätysalppaa, mikä tekee uudistumisen mahdolliseksi, jos vain kykenemme nähdä asiat uudella tavalla. Yksilötasolla on kou- lutusmahdollisuuksia enemmän kuin koskaan ennen. Kokeilukulttuurista, mokailun sallimi- sesta ja luovasta tuhosta puhutaan, mutta silti toiminnassamme pelkäämme muutosta ja siihen liittyvää riskiä. Kaikki menestystarinat perustu- vat muutokseen, uudistumiseen ja riskinottoon. Miksi siis yritämme hakea parempaa tulevaisuutta vanhoilla eväillä ja pelaamalla varman päälle? Miksi emme hyödynnä olemassa olevia uudistu- misen mahdollisuuksia nyt? Sitten kun on pakko, olemme jo myöhässä. (Keski-Suomi ennakoi uutis- kirje 1/2015.)

Juomatehtaalla aloittaneen ja tulevaisuudessa Kankaalle sijoittuvan Yritystehtaan tavoitteena on seuraavien kolmen vuoden aikana 25 uuden kan- sainvälisille markkinoille toimintaansa laajenta- van yrityksen perustaminen. Yritystehdas kokoaa kattonsa alle laajasti koulutusta, tutkimusta ja yrityshautomopalveluja.

Jyväskylän vastuulla olevan Kyber-INKAN tavoit- teena on, että Suomi on kyberturvallisuuden huippuosaamiskeskittymä ja maailmanlaajuinen edelläkävijä.

Kyber-INKA tarjoaa pk-yrityksille alustan omien liiketoimintaideoiden jatkotyöstämiseen julkisella rahalla, asiakasorganisaatioille alustan yhteistyön synnyttämiseen uusien toimijoiden kanssa, kau- pungeille ja kunnille alustan hyödyntää kybertur- vallisuuksosaamista palvelujen digitalisoitumisen tukemiseen, suomalaisille ICT- ja kyberturvalli- suusyriksille väylän yhteistyön kautta uusiin ja kokonaisvaltaisimpiin tarjoamiin sekä suomalai- sille yrityksille keinon lisätä kilpailukykyään kyber- turvallisuuden avulla. Kyber-INKA -ohjelma työstää tällä hetkellä seuraavia "keihäänkärkihankkeita":

1. Jyväskylä - Kyberturvallinen Kangas (kehitys- / innovaatioalusta)
2. Jyväskylä - Kyberturvallinen Uusi Sairaala (kehitys- / innovaatioalusta)
3. Kansallinen hanke - Kuntalaisen kyberturval- liset palvelut (kehitys- / innovaatioalustana kansallinen Palveluväylä)
4. EU H2020-hanke - Kansalaisen kyberturvalli- set palvelut

Jyväskylän yliopisto on valinnut Suomen Akate- mian profiloitumishaussa kyberin laajassa merki- tyksessään omaksi profiloitumisalueekseen. Ilmavoimien koulutusta on keskitetty Tikkakos- kelle ja Jyväskylän varuskunnan merkitys on suuri Keski-Suomelle. Puolustusvoimat työllistää noin 1500 työntekijää.

Äkillisen rakennemuutoksen vaikutukset jatkuvat, mistä on tullutkin lähes "normaali" olotila. Jäm- sässä jatkotilanne Hallin varuskunta-alueen osalta on edelleen auki. Tiedot Jämsänkosken supistuk- sista luovat lisähaasteita korvaavien työpaikko-

jen synnylle. Keuruulla varuskunta-alueen tilojen siirtyminen yksityiseen omistukseen luo mahdollisuuksia synnyttää alueelle nopeastikin uutta teollista tai palveluliiketoimintaa tiloja hyödyntämään. Äänekosken rakennemuutosstatus päättyi vuoden 2014 lopussa ja seutukunnan odotukset ovatkin suunnitellun tehdasinvestoinnin osalta toiveikkaat. Toteutuessaan uuden laitoksen vaikutukset alueen ja koko Keski-Suomen pk-yrityksiin tulevat olemaan merkittävät. Pihtiputaan ja Viitasaaren alueella on suunnitelmia nelostien varren hyödyntämiseen matkailussa ja alueen perinteisen teollisuuden investoinneissa.

Teollisuuden osalta tilanne on kahtalainen, joillakin aloilla menee hyvin, joillakin taas huonosti. Valmet on saanut pitkin vuotta uusia tilauksia, mikä näkyy mm. suunnittelussa. Samoin sellun ja kartongin tuotanto on ollut hyvällä tasolla. Paperinvalmistuksen ongelmat jatkuvat ja UPM päätti sulkea yhden paperikoneen Jämsänjokilaaksosta. Öljyn hinnan lasku on hidastanut bioenergiapohjaisten laitteiden myyntiä. Valtran näkymät ovat kääntyneet myönteisiksi viime vuoden vaikeuksien jälkeen. Elintarviketeollisuus on ollut vaikeuksissa osin Venäjän vientipakotteiden takia.

Keski-Suomessa on runsaasti omistajanvaihdostilanteessa olevia ikääntyneitä yrittäjiä, joille on haasteena löytää yritykseensä jatkajaa. Vanha yritys on tuonut toimeentulon yrittäjälle, jolla ei enää ole ollut isoja lainoja maksettavanaan, mutta jatkajalle yrityksen lunastus velkarahalla ja ehkä seutukunnan vähenevän asiakaskunnan vuoksi ei enää olekaan kannattavaa. Tarvitaan uusia luovia ja monialaisia ratkaisuja yritysten omistajanvaihdoksiin ja yrityskoon kasvattamisiin.

BIOTALOUS

Biotalousella tarkoitetaan sellaista tuotantoa, jossa hyödynnetään luonnosta saatavia uusiutuvia materiaaleja sekä kehitetään ja otetaan käyttöön niihin liittyviä innovaatioita ja teknologioita. Biotalous tulee olemaan jo lähitulevaisuudessa merkittävä tekijä kehitettäessä paitsi kaupunkialueiden myös ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun työllistämismahdollisuuksia ja turvattaessa

siten maaseudun infrastruktuuria ja asuttuna pitämistä.

Biotuotetehtaan tulo näyttäisi olevan varmistumassa. Metsä Group on solminut aiesopimukset Äänekosken biotuotetehtaan päälaitetoimituksista Valmet Oy:n ja Andritz Oy:n kanssa. Projektinjohdaja Timo Merikallion mukaan kyse on merkittävästä asiasta, koska laitetoimitukset kattavat reilusti puolet koko investoinnin arvosta. (Yle.) Biotuotetehtaan rakennusvaihe työllistäisi reilun 6 000 henkilötyövuoden verran. Valmistuttuaan tehdas lisäisi Suomen vientiä puolella miljardilla, ja kaikkiaan biotuote-, metsä- ja logistiikka-aloille odotetaan syntyvän 2500 pysyvää työpaikkaa. Raaka-aineen kulku metsistä tehtaalle ja tuotteiden kulku tehtaalta markkinoille avaa runsaasti uusia liiketoimintamahdollisuuksia metsä-, logistiikka- ja palvelualojen yrityksille. Ja kaikki tämä vaatii osaavaa työvoimaa. (Biotalousseminaarissa 13.2. tiedotetta mukailen)

Hallituksen lisäbudjetti sitouttaa kaikkiaan 138 miljoonaa euroa Metsä Fibren Äänekoskelle kaa-vaileman sellutehtaan ja sen ympärille synnytetävän biotuotekokonaisuuden tarvitsemien liikenneyhteyksien parantamiseen. Näistä jo tälle vuodelle tulisi vajaan kymmenen prosenttia eli 13 miljoonaa euroa.

Äänekosken seudulle suunnitteilla olevan biotuotetehtaan (raaka-aine)kuljetuksia tuetaan parantamalla tieverkkoa. Parhaimmillaan suunnitelmia laaditaan valtatie 4 parantamisesta Äänekosken kohdalla ja väylien parantamisesta Äänekosken keskustassa.

Suunnittelu on käynnistetty myös alempiasteisen tieverkon parantamisesta: mm. maantiet 627 ja 633 (joiden suunnasta tulee paljon puuta). Lisäksi toteutukseen on lähdyssä kantatie 77 parannus Viitasaaren ja Keitelelen välillä.

Valtatie 4 moottoritieksi rakentamisen suunnitelmat Kirrin ja Tikkakosken välillä ovat hyväksyttävänä, ja Vehniän ja Äänekosken välin parantamiseen valmistaudutaan; YVA-selvitys on käynnissä ja jatkuu yleissuunnittelulla aikanaan. Tälläkin

tuetaan Äänekosken biotuotetehtaan investointia. Liikennevirasto pohtii edelleen Äänekosken ja Jyväskylän välisen radan parantamista (mm. sähköistystä), mikä palvelisi tuotekuljetuksia. Tiehankkeilla tuetaan elinkeinoelämän investointeja ja toimintaa mahdollisuuksien mukaan. Tosin rahoitusmahdollisuudet ovat niukat. Yhteistyöhankkeilla voidaan kuitenkin saada paljon aikaiseksi.

Liikennejärjestelyjen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien ohella selvitettiin osaavan työvoiman riittävyttä metsä- ja logistiikka-alalla. Keski-Suomen liitto esitti viime syksynä valtiolle 2,3 miljoonan euron määrärahalisäystä 200 uuden opiskelijapaikan saamiseksi metsä- ja logistiikka-aloille toisen asteen oppilaitoksiin. Keski-Suomen liitto kokosi työryhmän, joka koostui oppilaitosten, viranomaisten, kehitysyrityksen ja yritysten asiantuntijoista kartoittamaan tilannetta laajemmin: miten suurinvestoinnin vaatimiin työvoimatarpeisiin pystytään vastaamaan koko prosessin ajan, tehtaan rakennusvaiheesta täysimittaiseen tuotantovaiheeseen ja sivutuotteiden innovaatioimintaan? Työryhmän laatima osaamiskartoitus esiteltiin 13.2.2015 Biotalousseminaarissa Jyväskylässä. Selvityksestä ilmenee, kuinka paljon ja millaisia ammattilaisia missäkin vaiheessa tarvitaan, mitä koulutusta maakunnassa on näihin tarpeisiin tarjota ja mitä uusia toimenpiteitä edellytetään, jotta koulutus, työvoima ja työpajat olisivat tasapainossa. (Biotalousseminaarissa 13.2. tiedote.)

Biotalousalan vetovoimaa on lisättävä ja nuorten ja alan vaihtajien kiinnostus monia mahdollisuuksia tarjoavaan biotalousalaan on saatava heräämään. Keski-Suomessa on runsaasti biotalousalan koulutusta eri koulutusasteilla ja työvoimakoulutuksena tarjolla, mutta hakijoiden puute aiheuttaa kohtaanto-ongelmaa työmarkkinoille. Myöskään yrittäjyyden opintoja ei vielä hyödynnetä riittävästi, vaikka työllistymismahdollisuudet sitä kautta ovat laajemmat. Alan opetussisällöt tulee sitoa vahvemmin elinkeinoelämään, yrittäjyyteen pitää innostaa ja aikuiskoulutusta lisätä, todetaan raportissa.

Osaavia ja koulutettuja ammattilaisia tarvitaan jo tehtaan rakennustöihin. Tarve on enimmillään 900 henkilöä. Rakennusvaiheen (2015–2017)

oheispalvelut tarjoavat töitä yhteensä noin 2000 henkilötyövuoden verran. Osaajia ja yrittäjiä tarvitaan muun muassa palveluihin, kuten majoitus-, kuljetus-, hyvinvointi-, ravintola- ja pesulapalveluihin. Laiteasennusvaihe edellyttää suuren määrän alihankkijoita mm. LVI-töihin, metallitöihin, sähköautomaatioasennukseen ja nosturitöihin. Raportissa arvioidaan, että pula voi tulla ainakin raskaan kaluston asentajista, painekattila-ammattilaisista ja korkean tason hitsaajista, joiden pätevytyminen kestää vuosia.

Kun puunkorjuu alkaa alkuvuodesta 2017, tarvitaan uutta teknologiaa hallitsevia metsäkooneenkuljettajia 600 ammattilaista vuodessa. Tämä vaatii puolestaan lisää koulutusresursseja maakuntaan.

Raaka-ainekuljetusten lisäksi tarvitaan satoja uusia logistiikkaosaajia valmiiden tuotteiden, prosessikemikaalien ja kappaletavaran kuljetukseen. Puutavara-autonkuljettajien tarvetta lisää lähivuosina toteutuva mittava eläkepoistuma. Maakunnassa pystytään tarjoamaan kuljetusalan koulutusta, mutta työvoiman kouluttamiseksi vaativalle alalle tarvitaan uudenlaisia malleja. Kuljetusalan oppisopimuskoulutus vaatisi remonttia, sillä nykyisellään koulutus tulee liian kalliiksi sekä yrittäjille että oppilaitoksille.

Toisen asteen koulutuksen rinnalla kasvaa tarve lisätä innovaatioimintaa sisältävää korkeakoulutusta. Tähän liittyen esimerkiksi akateemisille työttömille kannattaisi käynnistää biotalouteen ja uusiin biotuotteisiin liittyvää työvoimakoulutusta. Biotalouteen liittyvistä uusista innovaatioista on hyvänä esimerkkinä TEMin Biojalostamohankekilpailun voittaja Spinnova Oy:n puukuitulankahanke.

Maakunnallinen yhteistyö vetovoiman lisäämiseksi jatkuu seuraavien vuosien ajan Biotalousseminaarissa ammatti! -brändin alla.

Suomen Yrittäjien pk-barometrin mukaan yrittäjillä on edelleen huoli työpaikkojen säilymisestä, vaikka odotukset ovat hieman paremmat kuin koko maassa. Barometrin mukaan työn tarjoamisen keskeiset esteet löytyvät yhä enemmän sivukuluista ja palkoista, kysynnän riittämättömyys on vasta toiseksi korkeimmalla sijalla esteissä.

Pk-barometrin suhdannenäkymissä Keski-Suomi on nollatasolla. Toisin sanoen kysynnän odotetaan pysyvän yrityksissä seuraavan vuoden aikana ennallaan. Koko maassa yritykset arvioivat kysynnän heikkenevän selvästi. Kuitenkin Keski-Suomessa pk-yrityksistä 28 % katsoi, että tilanne paranee. Näin näkevät tulevan kehityksen varsinkin Jyväskylän seudun yritykset, missä nähdäänkin kasvun mahdollisuuksia olevan paremmin tarjolla.

Suurin rahoituksen käyttötarve Keski-Suomessa kohdistuu yritysten kehittämishankkeisiin. Investointiodotukset ovat kuitenkin nyt ennätysalhaalla: yritykset arvioivat investointiensä vähenevän seuraavan vuoden aikana. Yrityksillä on kuitenkin kasvuhaluja. Keski-Suomen pk-yrityksistä 42 % haluaa kasvaa, ja kasvun keinoksi nähdään juuri investoinnit. (Yrittäjät Keski-Suomi, tiedote 10.2.2015.)

Vähittäiskaupan kasvu on pysähtynyt, ja kokonaisyrittäminen on kääntynyt pienoiseen laskuun. Asuntorakentaminen on haasteellisessa tilanteessa. Asuntojen hinnat ovat laskussa ja ostajat ovat varovaisia. Palvelusektorin merkitys tulee entisestään korostumaan. Se heijastuu myös aluerakenteen kehittymiseen väestön ikärakenteen muuttumisen myötä.

Helmikuussa julkaistun EK:n suhdannebarometrin mukaan Keski-Suomen suhdannetilanne teollisuudessa ja rakentamisessa sekä palveluissa on normaalia heikompi. Sen sijaan suhdanneodotukset palveluissa ovat koko maan keskiarvoa paremmat.

Ruutitehdas Nammo Vihtavuoren liikevaihto kasvoi viime vuoden aikana viidenneksen edellisvuodesta ja tulos kääntyi voitolliseksi. Tehtaan uusi omistaja on tyytyväinen, sillä tulos parani alunperin kaavailtua aikataulua nopeammin. Vihtavuoren tehtaan jatko oli ennen Nammon omistukseen siirtymistä pitkään vaakalaudalla ja valtion taholtakin ilmaistiin huoli tehtaan tulevaisuudesta. Nammo on käynnistänyt Vihtavuorella mittavat investoinnit tehtaan uudenaikaistamiseksi. Samalla parannetaan tehtaan turvallisuutta ja lisätään tuotantokapasiteettia. Viime vuonna investoinnit työllistivät alihankkijoita jo yli 35:en henkilötyövuoden verran. Yhtiö aikoo jatkaa aiemmin laadittua investointiohjelmia tämän ja kahden seuraavan vuoden aikana. Investointien kokonaissumma nousee 12 miljoonan euroon.

Jyväskylän Seppälän uudesta kauppakeskuksesta odotetaan päätöksiä tämän kevään aikana. Kauppakeskus on määrä rakentaa Keski-Suomen uuden Prisman läheisyyteen. Uuden Prisman rakennustyöt ovat jo alkaneet ja se on valmis vuonna 2016. Ikea avaa Jyväskylään Seppälän alueelle uuden tyyppisen myymäläkonseptin, Ikea-lähipisteen, joka yhdistää pienmyymälän, nettikaupan ja tilausten noutopaikan.

Jyväskylään rakennettava uusi keskussairaala valmistuu vuonna 2020. Uuden sairaalan rakentaminen on keino parantaa terveydenhuollon tehokkuutta, muuttaa rakenteita, prosesseja ja logistisia ratkaisuja sekä integroida perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja osin sosiaalityön palveluita. Sairaalarakan arvo on noin 330 miljoonaa euroa.

MATKAILU JA MAASEUDUN ELINKEINOT

Matkailijoiden määrä on pysynyt hyvällä tasolla ja talvesta 2015 on odotettavissa kohtuullista lumen talven johdosta.

Luonto- ja kulttuurimatkailun rooli kansainvälisenä menestystekijänä on Keski-Suomen mahdollisuus, joka on jatkossa nostettava näkyvämmiin esiiin. Luonto- ja kulttuurimatkailussa piilee Järvi-Suomessa merkittäviä, mutta heikosti hyödynnettyjä mahdollisuuksia. Jo tällä hetkellä Suomessa kansallispuistojen hoitoon ja virkistysmahdollisuuksiin kohdistuvan tuen on arvioitu tuottavan 10 euron tuoton 1 euron aluetason sijoituksella. Keski-Suomessa on viisi kansallispuistoa, joista uusimmassa Etelä-Konneveden kansallispuistossa kävi ensimmäisenä kesänä 20 000 vierailijaa. Hoidetut kulttuuriympäristöt nähdään entistä vahvemmin elinkeinoelämän toimintapisteinä ja kestävästä kulttuurimatkailun verkostona.

Luonnonalueilla ja virkistysalueilla yhdessä hiljaisen alueiden kanssa tulee olemaan huomattavasti kasvava merkitys mm. kansanterveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin merkitys luo esille uusia mahdollisuuksia maaseudun kyläasumisen kehittämiseen yhdessä etätyömahdollisuuksien parantamisen kanssa (vesihuollon ja valokuituverkon kehittyminen).

Lähiruoan kannattava tuotanto ja ruoan tuotannon kansallinen omavaraisuustavoite ovat haasta-

via kansallisia tavoitteita, joita tulee kaikin tavoin tukea osana maaseudun asuttuna pitämistavoitteita. Pitkään aikavälin tavoitteena tulisi olla myös energjaomavarainen maatalous, joka perustuu paikallisiin ja monipuolisiin uusiutuviin energialähteisiin. Tällä olisi työllistävää vaikutusta erityisesti pienyrityksille.

Maataloudessa on havaittavissa maksuvalmius- ja kannattavuusongelmia. Erityisesti maidontuotannon tilanne on vaikea kahteen otteeseen laskeneiden tuottajahintojen myötä. Myös maitokiintiöjärjestelmän päättyminen maaliskuun lopussa ennakoii aikaisempaa suurempia hintavaihteluita, mikä lisää maitotilojen vaikeuksia. Erityisen ahtaalla ovat viime aikoina investoineet maatilayrittäjät. Tänä vuonna toteutuva maatalouspolitiikan uudistus maksuaikataulujen muutoksineen sekä epävakaa markkinatilanne aiheuttavat yleisestikin talousongelmia maataloilla.

Puukauppa käy huonosti, etenkin kuitupuun kysyntä on vähäistä. Äänekosken biotuotettaan rakentamispäätöksen odotetaan vilkastuttavan puukauppaa, mikä vaikuttaa maaseudun elinkeinotoimintaan laajasti myös puunkorjuun ja kuljetuksen puolella. Tältä osin vaikutukset tosin näkyvät selvemmin vasta tehtaan käynnistyttyä. Tosin tehtaan rakentamisaikakin vilkastuttaa maaseudun elinkeinoja tarjoamalla työtä ja lisäämällä majoitustilojen kysyntää.

Laajakaistarakentamisen viivästyminen heikentää maaseudun elinkeinojen ja asumisen mahdollisuuksia.

YRITYSTOIMINTA

Uusien aloittaneiden yritysten määrä on pudonnut huippuvuosista. Myönnettyjen starttirahojen määrä vuonna 2014 oli Keski-Suomessa 403 (vuonna 2013 vastaavasti 468). Eniten laskua tapahtui Jyväskylän seutukunnalla (-44) ja erityisesti Jyväskylässä. Lisäystä tapahtui ainoana seudun kunnista Muuramessa.

Noin puolet starttirahan saaneista tuli työelämästä tai työelämän ulkopuolta, loput olivat työttömiä. Perustettavat yritykset olivat edelleen valtaosin yhden hengen yrityksiä tai useamman henkilön perustamia osakeyhtiöitä. Mukana oli

myös korkeaa osaamista vaativia yrityksiä ja pelialan yrityksiä, joilla mahdollisuus kasvuyrityksiksi. Aloittaneiden yritysten työllistämisaikutus on 1,5 henkilöä.

Sivutoimisen yrittäjyyden lisääntyminen työttömyysturvauudistuksen myötä on kasvanut, sillä nyt tuloja saa olla 300 € ilman että se vähentää työttömyysetuutta. Tämä onkin koettu hyväksi tavaksi hankkia asiakkaita ja toimeksiantoja ja ryhtyä myöhemmin päätoimiseksi yrittäjäksi. Yritysten perustamista tuetaan alkaneella ohjelmakaudella ja yritystoimintaa suunnitteleville on tarjolla erilaisia palveluita. Jyväskylän Yritystehtaassa on mukana ovat seuraavat organisaatiot: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Tuhansien Järvien Uusyrityskeskus ry, Keski-Suomen TE-toimisto, Protomo, Jyväskylän seudun kehittämisyhtiö Jykes Oy ja Suomen Yrityskehitys Oy.

Jyväskylän Yritystehtaan tavoitteena on, että asiakkaat eli osaajat saavat palvelua mistä tahansa asiakasta lähellä olevasta Yritystehtaan organisaatiosta. Asiakkaan ideaa ei pallorella, vaan siihen tarjotaan tukea ja apua mistä tahansa mukana olevasta organisaatiosta. Ideoita pohditaan yhteisesti säännöllisissä kokoontumisissa, jossa päätetään kullekin asiakkaalle parhaiten sopiva tuen ja avun muoto Yritystehtaan sisällä. Asiakkaan polku pohditaan yhteisesti jo pidemmälle, jotta asiakkaan aika jää olennaisimpaan eli tuote- tai palveluidean kehittämiseen optimaalisella yrityskehittämisverkoston avustuksella. (Jykes Oy.)

PALKKATURVA

Keski-Suomen ELY-keskus maksoi palkkaturvaa vuoden 2014 aikana 1 015 059,31 euroa. Määrä on puolittunut vuodesta 2013, jolloin palkkaturvaa maksettiin lähes kaksi miljoonaa euroa. Määrä on myös pienempi kuin vuonna 2012, jolloin palkkaturvaa maksettiin 1,5 miljoonaa euroa. Palkkaturvana maksettujen saatavien määrän vähentymiseen vaikutti osittain se, ettei Keski-Suomessa ollut viime vuonna suuria, yli 50 työntekijän, konkurssseja. Palkkaturvan maksaminen väheni koko maassa, vaikkakaan ei yhtä merkittävästi kuin Keski-Suomessa.

Vuonna 2014 palkkaturvahakemukset ovat

kohdistuneet 100 työnantajaan, vastaavasti edellisvuonna työnantaja oli 105. Hakemusten käsittelyssä on ruuhkaa, sillä vireillä olevia palkkaturvahakemuksia on yli sata. Ratkaisemattomien hakemusten lukuisa määrä tarkoittaa pitkiä käsittelyaikoja. Toimialakohtaisesti palkkaturvaa maksettiin viime vuonna erityisesti metalli- ja rakennusteollisuuteen sekä ravitsemusalalle.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella työvoiman saatavuus on pääsääntöisesti hyvä. Työvoiman kysyntä tosin voi vaihdella huomattavasti maakunnan alueen eri seutukunnissa. Jyväskylän seudulla on runsaasti korkeakoulutettua työvoimaa tarjolla lukuun ottamatta joitakin työvoimapula-ammattajeja, kuten esimerkiksi lääkäreitä, hammaslääkäreitä ja ohjelmoijia. Humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen työnhakijoista on selkeästi ylitarjontaa. Muissa maakunnan seutukunnissa korkeakoulutetuista työnhakijoista ei ole ylitarjontaa ja varsinkin pohjoisessa Keski-Suomessa korkeakoulutetuista yritysten avainhenkilöistä on jopa jonkinasteista pulaa. Alempien koulutusasteiden rekrytointiongelmaisia ammattajeja löytyy lähinnä sosiaali- ja terveydenhuolto- sekä metallialalta. Metallialalla on saatu hyviä kokemuksia yhteishankintakoulutuksena toteutetuista rekrykoulutuksista.

Avoimien työpaikkojen määrä Keski-Suomen maakunnassa oli viime vuonna vastaavalla tasolla kuin vuotta aiemmin. TE-toimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrä väheni vuoden ensimmäisellä puoliskolla vuoteen 2013 verrattuna, mutta kasvoi yhtä kuukautta lukuun ottamatta vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Uusien avointen työpaikkojen määrässä ollaan jäljessä kuukausittaisesta keskiarvosta noin 300 työpaikkaa verrattaessa määrää huippuvuoteen 2011. Tuolloin avoimia uusia työpaikkoja ilmoitettiin keskimäärin kuukausittain noin 1 750. Työnhakijoita yhtä avointa työpaikkaan kohti oli Keski-Suomessa joulukuun aikana 22, ELY-keskuksista Kainuun jälkeen toiseksi eniten.

Osaavan työvoiman kysynnässä tulee tapahtumaan voimakasta kasvua metsäalalla tulevien vuosien aikana. Erään pankkialalla työskentelevän johtajan arvion mukaan Keski-Suomella on

mahdollisuus nousta yhdeksi koko maan talousvetureista, kun Äänekosken biotuotetehtas saadaan rakenteille. Metsäalalla tulee olemaan pulaa ennen kaikkea metsäkoneen ja puutavara-autojen kuljettajista. On laskettu, että metsäalalle tarvitaan vuosittain 800 uutta metsäkoneenkuljettajaa ja 500 puutavara-autonkuljettajaa. Tämä on huomattavasti enemmän kuin mitä alalle tällä hetkellä koulutuksesta valmistuu kuljettajia. Työvoiman tarvetta ja kysyntää tulee tulevaisuudessa olemaan myös moneen muuhun metsäalan ja puun logistiikkaketjun ammattiin. On siis selvää, että metsäalan koulutukseen tulee pikaisesti lisätä huomattavasti aloituspaikkamääriä niin nuoriso- kuin aikuiskoulutusasteella.

ICT-alan joihinkin tehtäviin kohdistuu voimakasta työvoiman kysyntää, kun taas toisaalta osa alan ammattajeista karsiutuu työmarkkinoilta vanhentuneina pois. Alan ongelmana vaikuttaa olevan asiantuntijatehtävissä vaadittava syvälinen, mutta kapea-alainen osaaminen sekä alan nopea kehitys. Yhteiskunnan koulutustarjonnan on vaikea pysyä kehityksen vauhdissa mukana ja toisaalta alalla työskentelevien haasteena on pitää yllä vaadittavaa alati muutoksen kohteena olevaa ammattitaitoa. Ongelmista huolimatta varsinkin Jyväskylän seutukunnan tulevaisuutta pohdittaessa ICT-alalla tulee olemaan poikkeuksellisen merkittävä rooli.

Yritysten toimintaympäristö oli edelleen haasteellinen koko vuoden 2014. Vientivetoisen teollisuuden alihankintaketjuissa toimivien yritysten tilauskantojen vaihtelu oli suurta. Aiemmin erittäin kannattavasti toimineita yrityksiä ajautui varsin nopeasti vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin tai jopa konkurssiin. Yritysten uudistuminen ja omien tuotteiden kehittäminen tuleekin entistä tärkeämmäksi kilpailukyvyyn säilyttämiseksi. Suunnitellun Metsä Fibren biotuotetehtaan vaikutuksesta on toisaalta noussut vahvaa toiveikkuutta ja uusia investointisuunnitelmia. Yritysten kehittämishankkeiden kysyntä ja tunnustelut ovat jatkuneet vilkkaana alkuvuoden aikana. EU-rahoituskauden vaihtuminen vuoden 2014 alusta vaikuttaa avustusmuotoisen rahoituksen saataavuuteen jatkossa. Käytettävissä oleva rahoitus pienenee merkittävästi ja on entistä tärkeämpää löytää uusia ja nousevia kasvualoja ja yrityksiä. Kehittämisrahoitusta kohdennetaan jatkossa

etenkin kansainvälistymiseen sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Maakunnan strategisten painopistevalintojen digi-, bio- ja osaamistalouden sekä INKA-ohjelmaan kuuluvan kyberturvallisuuden toivotaan synnyttävän kasvavaa uutta liiketoimintaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella työttömien määrä on suurempi, kuin kertaakaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Maakunta lukeutuu valtakunnan pahimpiin työttömyysalueisiin. Vuodenvaihteessa 2015 ainoastaan Kainuun ELY-keskuksen alueella työttömyysprosentti oli Keski-Suomea suurempi. Määrällisesti työttömiä oli vuoden 2014 lopussa 1 251 enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2013. Tämä on noin 1 900 työtöntä vähemmän kuin vastaava vertailu vuoden 2013 ja 2012 lukujen välillä. Työttömyyden lukujen vertailussa vuoden 2014 ja 2013 välillä tulee ottaa huomioon, että ryhmälomautusmenettely oli käytössä vielä vuonna 2013, minkä vuoksi ryhmälomautetut eivät kirjautuneet virallisiin työttömyydestä kertoviin lukuihin. Vuoden 2013 työttömien määrät ovat siis hieman todellisia lukuja pienemmät. Kausitasoitettu eli keskimääräinen työttömyys kuukaudessa lisääntyi noin 2 200 työnhakijalla per kuukausi, mikä on noin 100 työtöntä työnhakijaa vähemmän kuin vastaava luku vuonna 2013. Voidaan siis todeta, että työttömyyden kasvun nopeus hidastui maakunnassa selvästi vuoden 2014 aikana.

Työttömyys kasvoi vuoden 2012 lopusta vuoden 2013 loppuun mennessä 1,7 prosenttiyksikköä, joka on täsmälleen sama kuin työttömyyden kasvu vuoden 2013 joulukuusta vuoden 2014 joulukuuhun. Prosentuaalisen muutoksen samankaltaisuutta verrattuna muutoksiin työttömien työnhakijoiden lukumäärissä selittää muutokset työvoiman määrässä. Ammattiryhmittäisessä tarkastelussa työttömyys nousi kaikissa muissa, paitsi erityisasiantuntijoiden ja muiden työntekijöiden ryhmissä. Koulutusasteisessa tarkastelussa amk- ja yliopistokoulutuksen saaneiden kohdalla työttö-

myys lisääntyi alkuvuonna 2014 noin 25 % verrattuna vastaavaan aikaan vuonna 2013. Eniten työttömyys lisääntyi vuoden 2014 aikana keskiasteen koulutuksen suorittaneilla, mutta väheni hieman alemmalla perusasteella sekä alemmalla ja ylemmällä korkeakouluasteella. Myönteisten vuosimuutosten taustalla ovat mm. vähentyneet kokoaikaiset lomautukset. Kokoaikaisesti lomautettuja oli 119 vähemmän kuin vuotta aiemmin joulukuussa 2013. Työvoimapolitiittisissa palveluissa oli viime vuonna keskimäärin kuukaudessa 7 653 työnhakijaa, missä kasvua on vuoteen 2013 verrattuna 6,9 %. Työvoimapolitiittisiin palveluihin kuuluvan omaehtoisen opiskelun suosio on edelleen jatkanut kasvuaan. Viime vuoden lopussa palvelussa oli lähes 2 000 työnhakijaa, marraskuussa jopa 2 150.

Keski-Suomen maakunnan seutukuntien vertailussa työllisyystilanne on perinteisesti ollut eteläisessä Keski-Suomessa parempi kuin pohjoisessa Keski-Suomessa. Tähän tilanteeseen saattaa tulla muutos Äänekosken biotuotelaitoksen ja sen ympärille kasvavan yritystoiminnan aiheuttamien välittömien ja välillisten vaikutuksien vuoksi. Muutos ei ehkä tule tapahtumaan vielä vuoden 2015 aikana, mutta luultavasti kahden tai kolmen vuoden kuluessa. Tätä raporttia kirjoitettaessa biotuotelaitoksen rakentamispäätöstä ei ole vielä tehty, mutta lukuisten myönteisten tunnusmerkkien vuoksi raportti ennakoii myönteistä biolaitoksen rakentamispäätöstä.

Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista on Keski-Suomessa ELY-keskusten korkein. Pitkäaikaistyöttömiä kaikista työnhakijoista oli melkein kolmannes. Pitkäaikaistyöttömiä on kaikissa ikäryhmissä, mutta mitä todennäköisimmin ikä korreloi pitkäaikaistyöttömyyden kanssa. Kaikista maakunnan seutukuntien työttömistä yli 50-vuotiaita oli 8 566. Joutsan seutukunnalla yli 50-vuotiaiden osuus oli jopa 55 %, Saarijärvi-Viitasaari seutukunnalla osuus oli 47 %, Keuruun seutukunnalla 46 % ja Jämsän seutukunnalla 45 %. Elinkeinoelämän valtuuskunnan Evan

tämän vuoden tammikuussa julkistaman raportin mukaan työttömän mahdollisuudet päästä töihin heikkenevät rajusti, kun ikä alkaa numerolla viisi. Raportin mukaan yli 56-vuotiaalla ei käytännössä ole enää mahdollisuuksia työllistyä uudelleen. Edes koulutus ei pelasta yli 50-vuotiaita. Viisikymppisten työllistyminen on tilastojen mukaan yhtä hankalaa riippumatta siitä, onko työttömällä korkeakoulututkinto vai pelkkä peruskoulun päästötodistus.

Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyys on kaksinkertaistunut seitsemän vuoden aikana Keski-Suomen maakunnan alueella. Nuorten ongelmana tulla valituksi työpaikkaan on se, että pitkittyneen taantuman vuoksi usein työpaikkaan on tarjolla irtisanotuksi tulleita kokeneempia ja osaavampia työnhakijoita. Vattin johtavan ekonomin mukaan hallituksen kärkihankkeen nuorisotakuun työllistävät vaikutukset ovat olleet melko vaatimattomia. Toisaalta voidaan kysyä, mikä nuorten tilanne olisi yleisessä huonossa työllisyystilanteessa ilman valtion työllistäviä toimia. Keski-Suomen TE-toimisto on perustanut marraskuun loppuun kestävän määräaikaisen projektin, jonka tavoitteena on tehostaa nuorisotakuun toimeenpanoa Keski-Suomessa. Vuosimuutoksessa ikäryhmässä alle 20-vuotiaat työttömyys jopa laskee aavistuksen verran. Nuorten työllisyystilanteeseen on odotettavissa varsinkin pohjoisessa Keski-Suomessa merkittävää helpotusta lähivuosina, mikäli nuoret ovat kiinnostuneita hakeutumaan työllistävien alojen koulutuksiin. Pohjoisessa Keski-Suomessa tilanne saattaa jopa muuttua nuorisotyöttömyydestä nuorisopulaksi.

Työttömyyden voidaan olettaa jatkavan kasvua vuoden 2015 aikana Keski-Suomessa. Teknologia- ja metsäteollisuuden myönteiset näkymät eivät vielä tule riittämään työttömyyden kehityksen kääntämistä myönteiseen suuntaan, koska teollisuuden, palvelualojen ja julkisen sektorin irtisanomiset yhteensä ovat lukumääräisesti suurempia kuin työvoiman kysyntä tulee olemaan.

JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA

Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame,
Petäjävesi, Toivakka, Uurainen

Jyväskylän seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 179 681 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1 274 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15 083.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Jyväskylän asema suurten valtakunnallisten seutukuntien joukossa on huonompi kuin kymmenen vuotta sitten. Seutukunnalla virinnyt kasvun vuosien aika 2007–2008 ja 2010–2011 kääntyi vähintään kolme vuotta kestäväksi taantumaksi, mikä ajoi seutukunnan tilanteen suurten seutukuntien vertailussa yhdeksi maan heikoimmista. Teknologiateollisuudessa ilmeni kuitenkin vuoden 2014 aikana kehitystä, joka yhdessä Euroopan markkinoiden hitaan elpymisen ja euron heikkenemisen myötä antavat perusteltua aihetta nähdä taantumun hellittävän viimeistään vuoden 2016 aikana. Tulevaisuuden kasvu tulee perustumaan Jyväskylän seutukunnalla perinteisten, mutta uudistumiskykyisten metsä- ja metallite-

ollisuuden vientituloihin. Tästä seurauksena on ostovoiman kasvu, mikä taas näkyy palvelujen kysynnän lisääntymisenä. Toinen kasvun perusta löytyy kyberturvallisuuden, teollisen Internetin ja digitalouden ratkaisujen liiketaloudellisista hyödyntämisistä.

Puolustusvoimien rooli seutukunnan tulevaisuuden kasvussa on merkittävä. Puolustusvoimat työllistää seutukunnalla noin 1 500 työntekijää. Tikkakosken varuskunta on kasvanut yhdeksi maan suurimmista varuskunnista. Yliopiston merkitys seutukunnalle on korvaamaton niin kasvatustajana, tutkimuksen tekijänä kuin innovaatioiden tuotteistajana liiketaloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi. Ammattikorkeakoulu on noussut yhdeksi Suomen merkittävämmäksi ja halutuimmaksi korkeakouluksi. Jyväskylän aloittavista yrittäjistä yli 40 %:lla oli korkeakoulutausta. Arktisen alueen liiketoiminnan kehittäminen on eräs mielenkiintoinen tulevaisuuden mahdollisuus. Tähän mahdollisuuteen Jyvässeudulla on tartuttu ja asiaa viedään eteenpäin yhteistyöllä mm. Oulun ja Vaasan kanssa. Jyvässeudun vetovoimaisuus on jonkin verran laskenut huonon työllisyystilanteen vuoksi, mutta alue on edelleen muuttovoittoaluetta. Jyväskylä on kasvukeskus ja koulutus-

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	○	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	—	—	○

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

kaupunki, jonka väkiluku kasvaa vuodessa reilulla tuhannella henkilöllä. Tämä kehitys tulee jatkuamaan mitä todennäköisemmin tulevina vuosina. Tulevaisuuden ehkä suurin haaste seutukunnan elinkeinoelämässä on kyetä kasvattamaan alueen vientivetoista, keskiuurta teollisuutta. Jyväskylän seutukunnan, mutta erityisesti Jyväskylän ongelmana on ollut jo joitakin vuosikymmeniä keskiuurten, työllistävien yritysten vähäisyys. Aloittavien yritysten palvelut seutukunnalla ovat erinomaisella tasolla. Uusyrityskeskuksen kautta seutukunnalle syntyi viime vuonna noin 900 uutta yritystä. Uusia yrityksiä perustetaan selvästi enemmän kuin vanhoja yrityksiä lopettaa toimintansa. Voidaan kuitenkin kysyä, olisiko tulevaisuudessa syytä nostaa esille aikaisempaa enemmän jo toimivia yrityksiä ja suunnata panostusta ja tukea niiden rohkaisemiseen kansainvälisyyteen ja investointeihin? Huolestuttava piirre ilmenee valtiotieteen tohtori Timo Aron laatimasta kaupunkien elinvoiman vertailuanalyyseistä. Yksityisen sektorin osuus kaikista tutkimus- ja tuotekehitysmenoista on laskenut Jyväskylässä 54 prosentista 36 prosenttiin vuodesta 2005 vuoteen 2013 ilman että rahoituksen määrässä olisi tapahtunut oleellisia muutoksia.

ELINKEINOELÄMÄN JA YRITYSTOIMINNAN TILANNE JA NÄKYMÄT

Vuoden 2014 aikana Jyväskylän seutukunnan teknologiateollisuudessa oli selviä elpymisen merkkejä. Myönteisimmät uutiset tulivat Valmetin suunnalta. Yritys sai viime vuoden aikana runsaasti tilauksia ja Rautpohjan tehtaalla vallitsi vuoden lopussa täystyöllisyys. Valmet on hyvä esimerkki siitä, kuinka yritys voi selvitä rakennemuutoksesta uusiutumisen kautta. Tämän vuoden alussa Valmetin Metsolta ostama prosessiautomaatiojärjestelmät -liiketoiminta tekee yrityksestä suvereenin toimijan maailman paperikonemarkkinoilla. Valmetin erinomainen viime vuosi näkyy myös liiketoiminnan kasvuna alihankintaketjussa ja suunnittelutoimistoissa. Toinen teknologiateollisuudesta tullut ilahduttava tieto tämän vuoden alussa oli Moventas Gears Oy:n yrityssaneerauksen päätyminen. Moventaksen kohdalla yrityssaneeraus toimi erinomaisesti pelastaen yli 500 työpaikkaa. Yrityksen tilauskanta lupaa hyvää vuodelle 2015. Jyväskylään on rakentumassa kyberturvallisuuden keskittymä. Jyväskylän kaupunkiseutu on valittu Innovaatiiviset kaupungit 2014–2020 -ohjelmassa kyberturvallisuusteeman kansalliseksi koordi-

naattoriksi. Puolustusvoimien vahva rooli Jyväskylässä kyberpuolustuksen osaamiskeskukseksi luodaan julkisen sektorin työpaikkoja seutukunnalle. Jyväskylään on keskitetty muitakin valtionhallinnon ICT-toimintoja kuten Valtori, Haltik ja Kela. Jyväskylässä toimii ja kehittää tuotteita merkittäviä ICT-alan veturiyrityksiä kuten Cassidian Finland Oy, 4G, Descom Oy, Digia Oy, Elisa Oy, Kilosoft Oy, Millog Oy, Patria Oy ja TeliaSonera Finland Oy. Yritykset työllistävät alueella noin 1 500 työntekijää. Yritysten tuotannosta merkittävä osa menee vientiin.

Jyväskylän seutukunnan vahvuutena ICT-alalla on seudulle syntynyt monipuolinen koulutus- ja tutkimuskeskittymä. Jyväskylän yliopiston informaatioteknologian tiedekunnassa opiskelee 1 500 opiskelijaa ja yliopiston kauppakorkeakoulussa 1 200 opiskelijaa. Informaatiotiedekuntaan perustetaan kansainvälisen tason pelitutkimuksen huippuosaamiskeskus. Yliopistossa on meneillään useita kyberturvallisuuden liittyviä tutkimushankkeita yhteistyössä mm. Tel Avivin yliopiston kanssa. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ICT-alan opiskelijoita on 650. Ammattikorkeakoulun kyberturvallisuushankkeessa, Jyväskylä Security Technology (JYVSECTEC) on rakennettu kyberturvallisuuden koulutus-, tutkimus- ja kehitysympäristö, jossa tuotetaan kehitys-, testaus- ja koulutuspalveluita. EduCluster Finlandin sopimus koulutusviennistä Qatarin luona odotuksia Jyväskylän kasvamisesta kansainväliseksi merkittäväksi toimijaksi koulutusliiketoiminnan viennissä. Hyvinvointiala on yksi tulevaisuuden kasvuala seutukunnalla. Jyväskylässä terveyden ja liikuntaan liittyvässä tutkimuksessa yhdistetään hyvinvointipalveluita ja korkeaa teknologiaa tavoitteena vaikuttaa ihmisten jokapäiväisen elämänlaadun parantamiseen. Jyväskylästä hahmotellaan Suomen hyvinvointialan ”pilotti-Piilaaksoa”. Tämä mahdollistuu oppilaitosten, kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen ja yritysten välisenä yhteistyönä. Laukaassa sijaitsevan kylpylähotelli Peurungin viime vuosien investoinnit ja tulevan uuden huoneistohotellin rakentaminen ovat tehneet alueesta entistä varteentottavamman vapaa-ajan keskuksen.

Rakennusalalla lähiajan suuria investointeja ovat Seppälän alueella toteutettavat Keskimaan Prismän rakennushanke, rakennusliike Skanskan kauppakeskushanke ja Rakennusliike Koivukosken liikekiinteistöhanke.

Entisen Kankaan paperitehtaan alue on valtakunnan yksi suurin kaupunkirakentamishanke ja samalla myös biotalouden kokeilualusta. Jyväskylä on Joensuun kumppani INKA biotalousteeman kehittämissuunnitelmassa. Äänekosken biotuotelaitoksen rakennushankkeen rakennusalaan työllistävä vaikutus ulottuu myös Jyväskylään saakka. Ensi vuonna alkaa maakunnan tähän asti suurimman julkisen investoinnin, uuden sairaalan rakentaminen. Sairaalan rakennettavaa neliöpinta-alaa tulee olemaan 100 000 neliötä ja sen kustannusarvio on 333 miljoonaa euroa. Jyväskylän keskustan rakennuskannassa on paljon korjausrakentamisen tarvetta. Rakennusalan lähi vuosien näkymät ovat parantuneet sitten vuoden takaisesta.

Jyväskylässä aloittavien yritysten perustamisneuvonta keskitettiin syksyllä 2014 Jyväskylän Yritystehtaalalle, johon tulivat mukaan perinteisten uusyritysneuvontaa tekevien organisaatioiden lisäksi keskeiset oppilaitokset.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Jyväskylän seutukunnalla avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoon kuukausittain keskimäärin lähestulkoon saman verran viime vuoden aikana kuin vuonna 2013 eli 1 135 työpaikkaa. Alkusyksyllä 2014 työpaikkojen määrä lisääntyi verrattaessa vastaavaan aikaan vuonna 2013, mutta viime vuoden kolmen viimeisen kuukauden aikana ilmoitettujen työpaikkojen määrä laski ver-

rattuna vuoden 2013 tilanteeseen. Tosin lasku oli varsin pientä.

Osaavan työvoiman saatavuus pääsääntöisesti seutukunnalla on toistaiseksi ollut pääsääntöisesti hyvää, mikä johtuu runsaasta työttömyydestä ja työvoiman ylitarjonnasta. Tämän voidaan todeta olevan alueen vahvuus, minkä vuoksi esimerkiksi ICT-alan yrityksiä on hakeutunut seutukunnalle. Työvoimapulaa on esiintynyt eniten sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla sekä puhtaanpitoalalla. Yksittäisiä ammatteja tarkasteltaessa myyntiedustajan ammatti on ollut rekrytointiongelmien kärkisijoilla jo usean vuoden ajan.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät Jyväskylän seutukunnan työttömyys kasvoi viime vuoden aikana kolmatta vuotta peräkkäin. Maan suurimpien kaupunkien joukossa tilanne on huonompi ainoastaan Lahdessa. Suurten kaupunkien seutukuntien työttömyyslistalla Jyväskylän seutukunta jää Lahden seutukunnan taakse. Työttömyyden kehityksessä vuoden 2014 jälkimmäiseltä puoliskolta on löydettävissä kaksi myönteistä ilmiötä. Ensimmäinen on työttömyyden kasvun vauhdin hienoinen hiljeneminen ja toinen on se, että seutukunnalla ei käyty yhtään yli 50 työntekijän irtisanomisiin johtaneita yt-neuvotteluja. Kausitasoitettu työttömyys kasvoi seutukunnalla viime vuoden aikana 1 518 työnhakijalla, mikä prosentteina tarkoittaa 12,3 %:n kasvua vuoteen 2013 verrattuna. Jyväskylän työllisyysaste keskimäärin vuosina 2005–2009 oli 65,3 % ja vuosina

2010–2013 vastaavasti 65,5 %. Työllisyysasteen muutokset ovat olleet siis varsin pieniä.

Työttömyyden kasvu jatkunee vuoden 2015 aikana, mutta ei ehkä kovin voimakkaana. Valtakunnallisesti toimivat yritykset sopeuttavat toimintaansa jatkuvasti paikkakuntaakohtaisesti pienin irtisanomisin. Palvelualan yt-neuvotteluilta ei voida välttyä ostovoiman vähentymisen vuoksi. Pysyväksi ilmiöksi muodostunut rakennemuutos, digitalisoinnin ja robotismin seurauksena työpaikkoja häviää. Elinkeinoelämän myönteiset uutiset näkyvät työllisyudessa vasta korkeintaan puolen vuoden päästä, mikäli näkyvät koskaan.

Pitkäaikaistyöttömyyden ongelmaan ei ilmeisesti ole työvoimapolittisin keinoin löydettävissä ratkaisuja pitkittyneessä taantumassa. Vuodenvaihteessa 2015 työllistymistuen myöntämiseen liittyvät lainsäädännölliset muutokset toivottavasti vaikuttavat pitkäaikaistyöttömien parempaan työllistymiseen. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuoden 2013 aikana 20,6 %, mutta kasvun rajuus viime vuonna oli vielä kovempaa eli 23,0 %. Pitkäaikaistyttömiä Jyväskylän seutukunnalla oli vuoden 2014 lopussa 4 701, mikä on 31 % kaikista seutukunnan työttömistä. Nuorisotyöttömyyden hoitamiseksi valtion taholta on tehty merkittäviä panostuksia. Ilman nuorisotakuun toimenpiteitä nuorisotyöttömyys voisi olla yhtä suuri ongelma kuin pitkäaikaistyöttömyys. Alle 25-vuotiaita työttömiä seutukunnalla vuoden 2014 lopussa 2 628, mikä tarkoittaa 3,0 prosentin työttömyysastetta.

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

Jämsä, Kuhmoinen

Jämsän seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 24 180 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 367 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 954.

ALUEEN VAHUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Jämsän seutukunta on perinteisesti ollut vahvan metsäteollisuuden aluetta ja on sitä toki edelleen, vaikka metsäteollisuudessa paperitehtaiden kesken käydään globaalia pudotuspeliä paperin kysynnän voimakkaan vähentymisen vuoksi. Jokilaakson tehtaot työllistävät tammikuussa päätettyjen työvoiman vähennystenkin jälkeen kuitenkin edelleen 850 työntekijää. Toinen alueen vahvuus löytyy lentokoneeteollisuus klusterista, joka työllistää noin 800 työntekijää. Kunta on tehnyt vuodelle 2015 ylijäämäisen budjetin, joka näinä taantuman aikoina on myönteinen poikkeus kuntataloudessa. Ylijäämäiseen budjettiin pääseminen on edellyttänyt supistuksia niin kunnan palveluissa kuin henkilöstömenoissakin. Kunnan työntekijöiden määrä on vähentynyt merkittävästä lähinnä määräaikaisten työsuhteiden uusimatta jättämisen tuloksena. Valtion palveluiden karsiminen ja toimipisteiden

keskittäminen Jyväskylään koetaan seutukunnalla sen elinvoimaisuutta heikentäviksi toimiksi. Hallin varuskunnan lakkauttaminen vuoden 2013 lopussa on yksi syy siihen, miksi kunnan muuttotappiollisuus kiihtyi viime vuoden aikana. Varuskunnan lakkauttaminen merkitsi noin 200 työpaikan katoamista ja sillä on luonnollisesti myös välillisiä vaikutuksia alueen palveluiden kysynnän ja ostovoiman vähentymiseen. Keski-Suomen Liiton ja Jämsän kaupungin rahoittama sekä Jämsek Oy:n toteuttama Ilmo-hanke on mahdollistanut pk-kasvuyrityksille suunnattujen investointi- ja kehityshankkeiden suunnittelun. Hankkeen tavoitteena on ollut korvata varuskunnan lakkauttamisen myötä menetetyt työpaikat. Pitkään jatkunut taantuma, teollisuuden rakennemuutos ja työttömyyden kasvu edellyttäisivät panostuksia elinkeinoelämän kehittämiseen, johon kuntatalouden tila ei viime vuosina ole antanut mahdollisuuksia.

ELINKEINOELÄMÄN JA YRITYSTOIMINNAN TILANNE JA NÄKYMÄT

Elinkeinoelämän merkittävin kasvu seutukunnalla on odotettavissa matkailualalla. Himokseen on investoitu merkittävästi vuosien aikana ja alueesta onkin tullut koko eteläisen Suomen merkittävin ympärivuotinen matkailukeskus. Himoksen kesätapahtumissa vieraillee jopa yli 100 000

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

	TILANNE		
	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	—	—	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	—	—	○

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

kävijää. Tällainen määrä vaikuttaa merkittävästi myös seutukunnan muuhun matkailupalvelujen ja muiden palvelujen kysyntään sekä työllisyyteen. Kilpailu alalla on kuitenkin kova ja menestyminen tulevaisuudessa edellyttää jatkuvaa kasvua, kansainvälisyyteen panostamista ja rohkeutta investointeihin. Kasvu syntyy ensisijaisesti ulkomaisten matkailijoiden kasvun tuloksena. Venäjän taloudellinen tilanne ja sen johdosta aiheutunut venäläisten turistien vähentyminen on näkynyt myös Himoksen vierailevien määrissä.

Toisena kasvualana on nähtävissä terveydenhuoltoala. Alan valtakunnallisena trendinä on julkisten terveydenhuoltopalveluiden ulkoistaminen yksityisille palveluntuottajille ja tämä kehitys on näkynyt myös vahvasti Jämsän seutukunnalla. Pihlajalinna konserniin kuuluva Jokilaakson Terveys Oy on kasvanut huomattavaksi terveydenhuoltoalan palvelujen tuottajaksi seutukunnalla.

Uusien ja vanhojen yritysten lähivuosien vertailussa yritysten nettomuutos on ollut määrällisesti noin 20–30, mutta viime vuoden aikana nettomuutos oli vain jonkin verran plusmerkkinen. Yritysten perustamisessa uutena ilmiönä on ollut sivutoimisten yritysten perustaminen. Omistajavaihdoksia on ollut aiempaa enemmän. Starttirahan kysyntä on ehkä hieman yllättäen kasvanut varsin myönteisesti vuoden 2015 alkuvuoden aikana. Jämsän seudulla vuokrattavista toimitiloista on jossain määrin edelleen ollut pulaa. Myllymäen teollisuusalueelle odotetaan syntyvän uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia työpaikkoja seutukunnalla oli viime vuoden aikana jopa noin 40 prosenttia enemmän, kuin vuonna 2013. Työpaikkojen kasvun määrä selittää työttömyyden kasvun vauhdin hidastumisen. Vuoden 2015 avointen työpaikkojen kasvu jää nähtäväksi, mutta matkailussa alkuvuonna ilmennyt kotimaan matkailun piristyminen antaa odottaa positiivisia uutisia ainakin Himoksen matkailukeskuksen suunnalta. Seutukunnalla on pienessä määrin esiintynyt rekrytointiongelmia metalli-, terveydenhuolto-, palvelu- ja puhtaanapitoalalla.

Rakennetyöttömyyden ongelman ratkaisut edellyttävät yleensä uudelleen kouluttautumista. Irtisanottujen koulutusmotiivi taas on yleensä kiinni siitä, millaiset näkymät uudelleentyöllistymiseen uudelleen kouluttautuminen antaa. Teollisuudesta irtisanotuilla Keski-Suomessa on nyt poikkeuksellisen hyvä tilanne. Äänekosken (tätä kirjoittaessa tosin rakentamispäätös vielä puuttuu) tuleva biotuotelaitoksen logistiikkaketjuun tarvitaan satoja uusia työntekijöitä. Jämsän ammattiopistolla on tarjota juuri tähän työvoiman kysyntään tarvittavaa koulutusta niin aikuis- kuin nuorisosteella. Kysymys on enää vain siitä, kuinka teollisuudesta irtisanotut saadaan hakeutumaan metsäalan koulutukseen.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Työttömyyden kasvu jatkui vuoden 2014 aikana, mutta kasvun vauhti hidastui selvästi verrattuna kahteen edellisvuoteen. Ensisijaisina syinä työttömyyden kasvuun olivat Hallin varuskunnan lakkauttaminen, Ilmavoimien Teknillisen koulun Tikkakoskelle siirtymisen aiheuttamien välillisten sekä Jämsän kaupungin yt-neuvottelujen vaikutukset. Työttömyysprosentti vuoden 2014 lopussa oli 18, joka valtakunnallisessa vertailussa on varsin korkea. Ilahduttavaa työttömyyden kehityksessä oli naisten työttömyyden lasku vuoden 2014 kolmen viimeisen kuukauden aikana. Vuoden 2015 alkupuolella päättyneiden UPM Kymmene Oyj:n Jokilaakson tehtaiden yt-neuvottelujen lopputuloksena irtisanottiin 134 työntekijää. Työttömyys tulee pelkästään jo tämän vuoksi jatkamaan kasvuaan tänäkin vuonna. Kasvu näkyy varsinkin miesten työttömyyden kasvuna.

Kaikista seutukunnan työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä oli reilu kolmannes. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on ollut kolmen edellisvuoden aikana jyrkkää, eikä negatiivisen kehityksen pysäyttämiseen ole näkyvissä ennusmerkkejä. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyyden kehityksen sijaan kestää valtakunnan tason vertailunkin. Kausitasoitettu työttömyys jopa laski seutukunnalla hieman viime vuoden aikana verrattuna vuoteen 2013.

KEURUUN SEUTUKUNTA

Keuruu, Multia

Keuruun seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 11 943 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 144 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa töttömiä työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 816.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Keuruun seutukunnan vahvuus on elinkeinorakenteen monipuolisuus, vaikka Pioneerirykmentin lakauttamisen myötä suojele- ja turvallisuussektori katoaakin alueelta lähes kokonaan. Seutukunta tarjoaa erinomaisen toimintaympäristön keskellä Suomea sekä yritystoimintaan että etätyöskentelyyn. Toimitiloja hyvin erilaisiin yritystarpeisiin löytyy runsaasti entisen Pioneerirykmentin alueelta ja muualtakin seutukunnan alueelta.

Keuruun seutukunnan väkiluvun kehitys on ollut jo pitkään vähenevä ja työpaikkamenetykset lisäävät alueelta poismuuttoa. Todennäköistä on, että jonkin verran lisää niistä, jotka on osoitettu puolustusvoimissa uusille sijoittumispaikkakunnilleen, tulee muuttamaan perheineen uudelle paikkakunnalle vuoden tai kahden kuluessa, mikä osaltaan

lisäisi muuttotappiota. Väestötappion pysäyttämiseksi alueelle pitäisi saada lisää opiskelumahdollisuuksia, uusia työpaikkoja ja eläköityville yrittäjille jatkajia.

Seutukunnan työvoima on pääsääntöisesti koulutukseltaan keskiasteen koulutuksen saaneita (55 %), korkea-asteen koulutus on 32 %:lla ja vain peruskouluasteen koulutus on 14 %:lla työvoimasta. Tärkeää on, että mahdollisimman kattavasti kaikilla työvoimaan kuuluvilla olisi vähintään toisen asteen koulutus.

Yritysten tulevaisuuden ennakointi on edelleen hyvin haastavaa, koska maailmantilanteen epävarmuus heijastuu selvästi myös Suomen yrityksiin viennin vaikeutena ja kiristyneenä kilpailuna. Epävarmuustekijöillä on ollut selvää vaikutusta myös yritysten investointihalukkuuteen. Yritysilma-piiri on kuitenkin toiveikas.

Kuluneina vuosina on tehty runsaasti paikallista työtä alueen työvoiman ja yritysten kohtaamiseksi, mikä osaltaan vaikuttanut siihen, että Keuruun seutukunnan työttömyysaste on ollut Keski-Suomen seutukuntien alhaisin jo pitkään

KEURUUN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	—	○	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	—	○	○

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Vaikka pioneerirykmentin lakkauttamisen yhteydessä työttömäksi ei jäänytkään runsaasti puolustusvoimien henkilökuntaa, ne henkilöt, jotka ottivat irtisanomispaketin tai joutuivat työttömiksi, tarvitsevat tukea etsiessään uutta työtä tai koulutautuessaan uudelle alalle. Rykmentin lakkauttamisen myötä myös seutukunnan kokonaistyöpaikkamäärä väheni merkittävästi. Matkailuveturin, hotelli Keuruselän, sulkeutuminen alkusyksystä 2014 aiheutti noin 20 henkilön työpaikkamenehtyksen, eikä korvaavaa matkailun veturia ole edelleen löydetty.

Monissa yrityksissä on ollut syksyn ja kuluvan talven aikana lomautuksia ja taantumien jatkuminen on aiheuttanut sen, että lomautuksia saattaa olla tulossa keväällä lisää.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Usko alueen kehittymiseen Keski-Suomen maaseutuveturina on edelleen vahva ja seudulla jatketaan toimenpiteitä työpaikkojen luomiseksi. Eri toimijat tekevät aktiivisesti yhteistyötä työpaikkojen turvaamiseksi ja uusien yritysten houkuttelemiseksi.

Yritysrahoituksen kysyntä pysynee tarkastelujaksolla entisen suuruisena. Rahoituskauten vaihdos ja siihen liittyvät muutokset ovat viivästyttäneet tukien hakemista. Yritykset kysyvät rahoitusta lähinnä kone- ja laitehankintoihin sekä yritystoiminnan aloittamis- ja laajentamivaiheisiin. Investointien tavoitteena on lähinnä säilyttää olemassa olevat työpaikat. Yritystoiminnan kehittäminen, toiminnan tehostaminen, oman henkilöstön osaamistason kohottaminen ja uusien myyntikanavien tai markkinoiden löytäminen on ajankohtaista monessa yrityksessä.

Yrityksiä perustettiin alueelle viime vuonna hieman enemmän kuin edellisenä vuonna ja starttirahan kysyntä on ollut yhtä vilkasta kuin aikaisemmin. Yrittäjiksi aikoville on tarjolla mahdollisuuksia jatkaa jo olemassa olevia yrityksiä, kun monet paikallisista yrittäjistä etsivät jatkajaa sukupolvenvaihdostilanteessa. Alkavien yritysten neuvonta ja starttirahan kysyntä jatkuu entisen kaltaisena.

Keuruun kaupunki on investoinut vahvasti viime aikoina ja investointeja jatketaan edelleen useisiin kohteisiin.

Myös kunnallistekniikkaan investoidaan. Multialla julkisten investointien määrä kuluvana vuonna on noin 300.000 euroa. Multian kunta on parantanut tietoverkkoyhteyksiä Laajakaista kaikille 2015-hankkeen kautta ja Keuruun kaupunki on käsitellyt selvitystä verkkoyhteyksien parantamisesta.

Alueen metallitoimiala on kahtiajakoista: osalla yrityksiä tilauskirjat ovat täynnä ja ne ovat voineet palkata uutta henkilökuntaa syksyn aikana, osa on joutunut lomauttamaan. Esim. rakennustoimialan taantuma heijastuu metallitoimialaan. Viime vuosi oli kuitenkin osalla toimialan yrityksiä liikevaihdollisesti huippuvuosi. Osa yrityksistä ennakoii taantumien jatkuvan vielä ainakin kuluvan vuoden sekä mahdollisesti vielä vuoden 2016 loppuun asti. Alueen metalliteollisuus on alihankkijapainotteista, joten taantumien tuntuu helposti tilauskannoissa. Jatkossa tulee entistä enemmän pyrkiä tukemaan yritysten omien tuotteiden suunnittelua.

Väestön ikääntymisen voidaan ennakoida lisäävän hoivatoimialan työvoimatarvetta. Vaikeammin ennakoitavissa on, miten sote -uudistus tulee vaikuttamaan työpaikkakehitykseen. Keuruun kaupungin uusi kehitysvammayksikkö aloittaa toimintansa tulevana syksynä, mutta se ei tule vaikuttamaan yksityisten palvelutuottajien toimintaan. Juurikkaniemen sairaalan jatkuminen on vaakalaudalla, koska vastuulääkäreitä ei ole saatu riittävästi.

Rakennusalan vaikeudet jatkuvat edelleen. Vaikka alueella onkin rakennettu viimeisen vuoden aikana vilkkaasti, yritysten kilpailu on erittäin kovaa ja paikalliset yritykset eivät ole voittaneet järjestettyjä suuria tarjouskilpailuja esim. koulurakentamisessa. Toimialan taantumien voidaan ennakoida jatkuvan samanlaisena ainakin puolen vuoden ajan. Yritykset ovat lomauttaneet työvoimaa.

Tällä hetkellä taantumien vaikutus näkyy paikallisessa kaupassa ostovoiman vähenemisenä: kuluttajat ostavat edullisempia tuotteita sekä volyymiltaan vähemmän. Myynnillisesti kauppa on hyötynyt pakkastalvesta ja kausituotteet on saatu paremmin kierto. Kuluvan vuoden alussa Keskimaa tiedotti Keuruun S-marketin 1,5 M€:n remontista, jonka myötä myymälän palvelutarjonta tulee laajenemaan: myymälään tulee palvelutori, jonka valikoimiin kuuluu lihaa ja lihajalosteita, kalaa ja kalajalosteita, valmisruokia, salaatteja sekä grillituotteita. Tämä tarjoaa kuluttajille palvelujen moni-

puolistumista ja voidaan olettaa, että Keuruun seutukunnan kauppa kasvattaa vetovoimaansa. Jyväskylä-Pori –tien varteen syntynyt kaupan keskittymä imuroi matkailijavirrasta alueen ulkopuolista rahaa. Kaupan tarjoamat mahdollisuudet Keuruun seutukunnalle voivat kasvaa entisestään kuluvan vuoden aikana.

Matkailussa veturitoimijan löytyminen alueelle olisi ensiarvoisen tärkeää toimialan kehittämiseksi. Hotellin majoituspaikkojen korvaajiksi on noussut muutamia paikallisia toimijoita, mikä ei kuitenkaan riitä esim. suurien urheilutapahtumien majoitustarpeen täyttämiseksi.

Maatalouden suuri riski on maidon, naudan- ja sianlihan tuottajahintojen laskeminen. Kasvavat tuotantokulut ja maataloustukiehtojen muuttuminen lisäävät tilojen neuvonnan tarvetta.

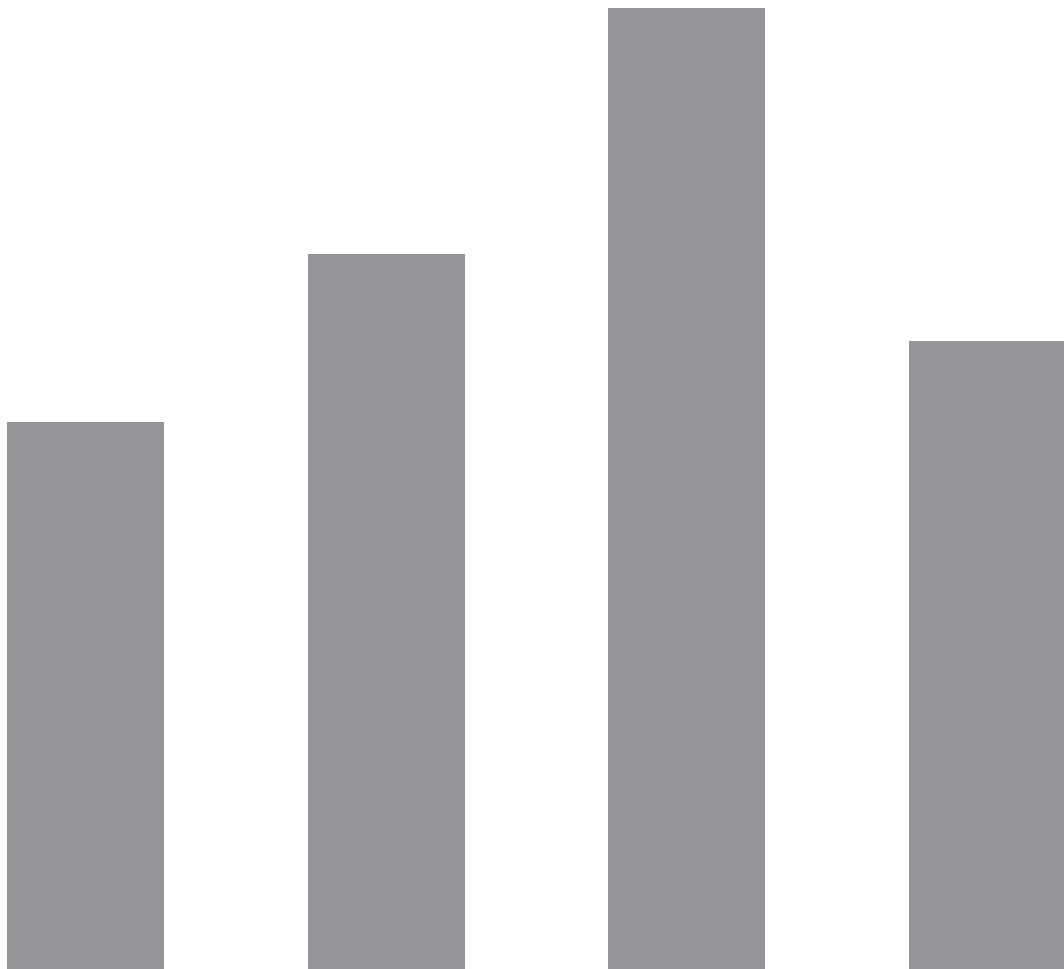
Uutena mahdollisena maatalouden tuotantosuuntana on Pirkanmaalla esiselvitetty puhtaan kauran viljelyä. Tähän tulisi saada veturiyritys, joka vetää koko yritystoimintaa (viljelysopimukset, viljan vastaanotto, lajittelu ja markkinointi). Alueen hankintayksiköiden pitäisi huomioida paikallinen tuo-

tanto, jolloin erikoiskasvien sekä marjojen viljely ja luomuruoka voisivat joillekin yrityksille tuoda lisää vaihtoehtoja.

Seutukunnan metsätoimialan tulevaisuus näyttää edelleen hyvältä, vaikka viennin kehittyminen onkin toimialan kannalta hyvin tärkeää. Sellun kysyntä on edelleen hyvä. Rakennustoimialan ongelmat näkyvät suoraan myös metsätalouteen, varsinkin sahatoimintaan.

Äänekosken biotuotetehtaan tarjoamat mahdollisuudet koko Keski-Suomen talouselämälle nähdään erittäin tärkeinä. Toteutuessaan tehdas tasa-painottaa kausivaihteluita ja turvaa monin tavoin metsävoittoisen Keuruun seutukunnan elinkeinoelämän kilpailumahdollisuuksia.

Keuruun kylien kehittämiseen suunnitellaan uutta hanketta yhdessä Keuruun kyläparlamentin ja kyläyhdistysten kanssa. Tuottajayhdistysten alulle panema Kehittyvä maaseutuuyritys -hankesuunnitelma on päivitetty ja hanke käynnistyy syksyllä 2015. Siinä pyritään mm. parantamaan perusmaatalouden liiketoimintaosaamista Keuruulla, Multialla ja Petäjäviedellä.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Työttömyyden ennakoidaan kasvavan, koska varuskunnasta jää jonkin verran työntekijöitä ilman uutta työpaikkaa. Lisäksi Otavan Kirjapaino Oy:n irtisanomisten myötä alueelta jäi työtä vaille noin 30 henkilöä. Rakennus- ja metallitoimialalla on tulossa lomautuksia ja jopa irtisanomisia, joka hankaloittaa työllistymistä. Yritysten lomautusten ja irtisanomisten vuoksi ei voida tehokkaasti käyttää TE-palveluiden työllistämistoimenpiteitä palkkatukea tai työkokeilua. Passiivityöttömyys kasvaa. Taloustilanteen edelleen ollessa heikko yritykset pidättyvät palkkaamasta uusia työntekijöitä.

Pitkäaikaistyöttömien koulutuksen puute heikentää työnsaantia; ikä näkyy työttömien koulutuksessa. Keuruun Työkanava-hankkeen asiakkaista ammatillinen tutkinto puuttuu 42%:lla. Ammatillinen osaaminen on kapea-alaista ja mahdollisesti työssä opittua. Osaamisen laajentaminen on koulutustarjonnan vähyydestä johtuen erittäin vaikeaa. Uudelleen työllistyminen vaatii motivaation lisäksi alueelle suuntautuvaa koulutusta sekä

tietojen päivitystä (Toppis, opso, tvpo sekä muut koulutukset). Uudelleen työllistyminen paikkakunnalla on hankalaa ja vaatii ponnisteluja.

Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvaa jatkossa. 300 pv työttömänä olleiden siirtyminen kuntien vastuulle tulee lisäämään kuntasektorin kustannuksia. Palkkatukiudistus, irtisanomiset ja lomautukset tulevat estämään työllistymisen yrityksiin ja jatkossa myös kunnan palkkatukimahdollisuudet vähenevät. Palkkatuen keskittäminen 300 päivää työttömänä olleiden työllistämiseksi tulee osaltaan lisäämään kuntasektorin kustannuksia entisestään. Se aiheuttaa palkkatukityömahdollisuuksien vähenemisen tuen ollessa määrällisesti pienempi, jolloin työttömyyden kasvuun ei pystytä vaikuttamaan tukityöllistämisen keinoin. Nuorisotyöttömyys kasvaa avoimien työ- ja koulutuspaikkojen vähentyessä. Nuorisotakuu ei toimi 100 %:sti ja TE-toimistojen ohjaus kaupungin tarjoamitarjoamiin palveluihin ontuu edelleen. Kaupungilla on tarjota nuorille palveluja, joilla estetään passivoitumista ja syrjäytymistä, mutta palvelut toimivat vajaakäytöllä.

JOUTSAN SEUTUKUNTA

Joutsa, Luhanka

Joutsan seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 5 544 henkilöä. Vuoden aikana väki väheni 76 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 387.

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet Joutsan seutukunnan taloudellinen tilanne taantumasta huolimatta on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Valtionosuusuudistus on ollut seutukunnalle myönteinen uudistus ja tulevan, tosin vielä kovasti keskeneräisen sote-uudistuksen, vaikutus tulee olemaan seutukunnalle varsin myönteinen. Joutsan kunnan yhteisö- ja kansalaisverotulot kasvovat viime vuoden aikana ja toisaalta sosiaali- ja terveysalan menoissa on tapahtunut supistumista. Nämä tekijät tulevat varsin todennäköisesti tulevat vaikuttamaan seuraavan vuoden aikana siten, että kriisikunnan kriteereistä Joutsan täyttää vuoden päästä enää vain yhden tekijän. Seutukunnan tulevaisuuden haasteena on ja tulee olemaan väestörakenteen negatiivinen kehitys. Kunta ei ole ensisijaisesti muuttotappiokunta, vaan kysymys on syntyvyyden suhteesta kuolleille.

suuteen. Tällä on merkittäviä vaikutuksia seutukunnan julkisiin palveluihin sekä ostovoiman kehitykseen.

ELINKEINOELÄMÄN JA YRITYSTOIMINNAN TILANNE JA NÄKYMÄT

Seutukunnan suurin toimiala muodostuu palveluista ja toimialan tilanne pysynee lähitulevaisuudessa melko samankaltaisena, kuin mitä se on viime vuonna ollut. Teollisuudessa voidaan odottaa jonkin verran kasvua, jota mahdollisesti tulee siivittämään Äänekosken biotuotelaitoksen rakennushanke. Biotuotelaitos voi hyvinkin tuoda työtä seutukunnalle rakennusaikana, mutta myös laitoksen valmistumisen jälkeenkin. Yksittäinen merkittävä investointi on A. Reposen Oy:n miljööluokan investointi Pohjois-Euroopan suurimpaan 3d-laserleikkausjärjestelmään, joka mahdollistaa suurten teräspalkkien leikkauksen sekä teollisuushalliin yhdessä Joutsan kunnan kanssa. Teollisuushalli valmistuu kevään 2015 aikana. Rakentamisen tilanne seutukunnalla on melko hyvällä tasolla. Joutsassa ekokunta-ajattelun myötä biotalouden odotetaan olevan tulevaisuuden kasvuala. Biopolttoaineilla toimiva lämpökes-

JOUTSAN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	○	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

kuksen investointi toteutunee muutaman vuoden sisällä. Biokaasun jakeluasema on jo aiemmin aloittanut toimintansa.

Maatalouden sukupolvenvaihdokset tulevat koskemaan lähivuosina seutukunnalla yli sataa maataloustilaa. Jatkajien löytäminen maatalousyritystoimintaan tulee olemaan tulevaisuudessa seutukunnan yksi suurimmista ongelmista. Seutukunnan elinkeinoelämän etuna on sen monipuolisuus sekä hyvä sijainti nelostien läheisyydessä.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Avoimia työpaikkoja seutukunnalla on kuukausittain ollut joitakin kymmeniä ja pääsääntöisesti niihin on löytynyt työvoimaa. Tulevaisuudessa uusien maatalousyrittäjien löytäminen hyvin todennäköisesti tulee olemaan vaikeaa. Rekrytointiongelmia saattaa tulla esiintymään osaavasta työvoimasta metalli- sekä sosiaali- ja terveysalalla.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät
Seutukunnan työttömyyden kasvu oli Keski-Suomen maakunnan voimakkainta vuoden 2013 aikana ja kehitys näytti jatkuvan samankaltaisena

myös vuoden 2014 aikana. Kielteinen kehitys kuitenkin pysähtyi ilahduttavasti viime vuoden syksyn aikana ja vuoden lopussa seutukunnalla työttömyyden määrä oli jäänyt samalle tasolle, kuin mitä se oli ollut vuoden 2013 lopulla. Maakuntatason vertailussa seutukunnan työttömyysprosentti 17,0 on siedettävää tasoa, mutta valtakunnallisessa vertailussa kuitenkin varsin korkea. Pitkäaikaisyöttömyyden kehitys seutukunnalla on jatkanut poikkeuksellisen negatiivista kehitystä, mutta nuorisotyöttömyys on laskenut tuntuvasti. Nuorisotyöttömyyden kehitystä arvioitaessa on tosin todettava, että seutukunnalla nuorisotyöttömyyden piirissä on vain muutama kymmenen alle 25-vuotiaita.

Seutukunnalla ei ollut vuoden 2014 ja alkuvuoden 2015 aikana merkittäviä irtisanomis- tai lomautustilanteita. Lähitulevaisuudessa työttömyyden kasvussa ei tapahtune merkittäviä muutoksia, mutta vuoden loppuun mennessä on realistista odottaa työttömyyden jopa jonkin verran alenevan. Tämä perustuu varsinkin metalli- ja metsäteollisuuden kasvunäkymiin. Työttömyyden laskun esteenä tosin voi olla työttömien ikärakenne. Seutukunnan kaikista työttömistä työnhakijoista 55 prosenttia on yli 50 vuotiaita.

SAARIJÄRVEN- VIITASAAREN SEUTUKUNTA

Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 31 305 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 431 henkilöllä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 20,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 729.

ALUEEN VAHVUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan vahvuutena on eri kuntien erilainen ja monipuolinen yritys-rakenne. Kahdeksan eri kuntaa muodostavat jonkin verran heterogeenisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa seutukunnan yhteisten synergiaetujen hyödyntämisen. Seutukunnan kuntien, kehitysyhtiöiden ja yritysten on mahdollista linkittää eri elinkeinoelämän toimijoita toisiinsa, hyödyntää sisäistä alihankintaa ja verkostoitua entistä tiiviimmän yhteistyön tuloksena. Mielenkiintoisia seutukunnan vahvuuksia ovat kylätoimi-

kuntien aktiiviset roolit elinkeinoelämässä sekä vilkas kulttuurielämä, joka vahvistaa seudullista identiteettiä, jolla taas on vaikutuksia työvoiman pysyvyyteen.

Äänekosken biotuotelaitoshanke on valtava mahdollisuus seutukunnalle. Metsä Groupin jätti-investointi oli jo sellaisenaan suuri uutinen, joka muutti seutukunnan tulevaisuuden näkymiä merkittävästi paremmiksi, mutta seutukunnan tulevaisuuden tärkeyden merkitys kasvoi vielä huomattavasti, kun julkisuuteen vuoti tieto Kuopioon suunnitteilla olevasta toisesta metsäteollisuuden jätti-investoinnista (tosin Kuopion hanke on ilmeisesti vielä aika lailla alkutekijöissään). Äänekosken biotuotelaitos luo työpaikkoja seutukunnan rakennusalan, metalliteollisuuden ja palvelualan yrityksille ja työntekijöille jo rakennusaikana, mutta laitoksen pysyvät työllistävät vaikutukset seutukunnalle tulevat näkymään puun logistiikkaketjun välittömässä ja välillisessä työvoimatarpeessa tehtaan käynnistäessä toimintansa vuonna 2017. Puunkuljetuksessa Äänekoskelle suurin lisäys tulee kohdistumaan Saarijärven suuntaan ja toiseksi

SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYS TOIMINTA	-	+	+++
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

suurin Viitasaaren suuntaan. Kysymys on sadoista uusista työpaikoista. Lisäksi tulee muistaa, että biotuotelaitoksen jatkojalostukseen liittyvät hankkeet ovat luonnollisesti toistaiseksi vielä julkistamatta ja toteuttamatta.

Seutukunnan tulevaisuuden yhtenä haasteena tulee olemaan tiestön kunto ennen kaikkea syöttöliikenteen osalta. Suuri määrä teistä tarvitsisi jo nyt huomattavasti parempaa kunnossapitoa ja tämä tarve tulee kasvamaan. Tietoliikennetytydet seutukunnalla ovat edelleenkin osittain puutteelliset. Maataloudessa tilojen määrän lasku on edelleen jatkunut. Tilakokojen suureutuessa tilojen hoitajilta vaaditaan aikaisempaa enemmän koulutusta sekä rohkeutta tehdä suuria investointeja. Alalla on selkeää tarvetta sukupolven vaihdoksiin ja jonkin verran niitä on toteutunutkin, mutta tulevaisuudessa jatkajia on yhä vaikeampi löytää.

Toinen haaste liittyy työvoiman saatavuuteen ja siihen linkittyvään koulutustarpeiden kysynnän kasvun tyydyttämiseen. Kuitenkin aikaisempina vuosina on ollut selvästi havaittavissa, että nuorten kiinnostus alaa kuin alaa kohtaa kasvaa selvästi, mikäli koulutuksen jälkeen on odotettavissa pysyvää työtä. Metsäkonealalla tämä näkyy jo Itäsuomessa koulutuksiin hakijoiden ennätysmäärissä. Metsäkonealan toimijoiden kiinnostus kuitenkin kohdistuu ehkä enemmän aikuiskoulutettaviin ja tämä luo suuria odotuksia mm. työvoimapolitiiselle koulutukselle.

ELINKEINOELÄMÄN JA YRITYSTOIMINNAN TILANNE JA NÄKYMÄT

Elinkeinoelämän näkymät seutukunnalla ovat merkittävästi aikaisempaa paremmat tällä hetkellä metsä- ja biotalouden myönteisten uutisten vuoksi. Bioenergiassa on lupaavia näkymiä yhdyskuntajätteen, lietteen ja puun hyödyntämisessä. Parempaa huomista seutukunnalla on odotettavissa em. alojen lisäksi ainakin metalli-, logistiikka-, rakennus- sekä majoitus- ja ravitsemusalalla. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston Saarijärven ja Viitasaaren toimipisteissä on jo varsin kattavaa koulutustarjontaa ko. aloille. Saarijärven Tarvaalassa toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulun biotalousinstituutti, jonka tavoitteena on edistää bioenergian jalostusta, käyttöä ja siihen liittyvää yrittäjyyttä. Samalla kampusalueelle toimii ammattiopisto ja ammattikorkeakoulu. Alueelle on

lisäksi tarkoitus synnyttää biotalousalan yritysten keskittymä kehittämään ja tuotteistamaan alan innovaatioita liiketaloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi. Alueen kehittämisessä ovat vahvasti mukana Saarijärven kaupunki ja SSYP Kehitys Oy. Koulutus on yksi tulevaisuuden lupaavimmista kasvualoista seutukunnalla.

Matkailualalle kohdistuu merkittäviä odotuksia. Matkailualalla on mennyt kohtuullisen hyvin varsinkin kesäaikana. Puuhapuisto Veijari, Ahvenlammen leirintäalue, Summassaaren kylpylähotelli, Wanha Pappila, Wanhat Wehkeet, Tarvaalan Tila, Niemenharjun matkailukeskus ja Savivuoren las-kettelukeskus ovat valtakunnallisesti tunnettuja matkailukohteita. Kaupan ja palvelualojen näkyvät tällä hetkellä ovat kasvaneen työttömyyden ja ostovoiman heikkenemisen vuoksi epävakaa. Seutukunnalla uusia yrityksiä on perustettu enemmän kuin mitä vanhoja yrityksiä lopettanut toimintaansa. Tätä osaltaan selittää maatalouden tilakokojen kasvu, mikä toisaalta lisää ulkopuolelta ostettujen palvelujen tarvetta. Tämä tarve luo edellytyksiä pienyritysten määrän kasvuille. Saarijärvellä viime vuosi oli voimakas julkisen rakentamisen vuosi. Vuoden 2015 suunnitelmissa on kahden palvelukodin rakentaminen sekä 10 miljoonan euron vanhustentalon rakentamishanke. Kaupungin oman kiinteistöyhtiön omistamista teollisuustilojen käyttöaste on 97 prosenttia. Uusien hallien rakentamissuunnittelu onkin jo käynnistetty.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Avoimia työpaikkoja Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla on kuukausittain ollut vajaa sata. Seutukunnalla rakennetyöttömyyden kohtaan-to-ongelma näkyy joidenkin alojen työvoimapulana. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla pulaa on ollut lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista, suuhygienisteistä, lähihoitajista ja kodinhoitajista. Perusturvaliikelaitos Saarikan henkilöstön eläköityminen on uhka työvoimapulapahenemiselle, koska perusterveydenhuollossa henkilöstön tarve kasvaa.

Korkeasti koulutettujen avainhenkilöiden ja ICT-alan osaajien löytyminen ja puute saattaa muodostua ja on ehkä jo muodostunut tiettyjen yritysten kasvun esteeksi ja ongelmaksi. Toisen asteen koulutuksen ammateissa pulaa on esiintynyt mm. monitoimikoneen- ja metsäko-

neenkuljettajista sekä hitsaajista. Näihin työvoimapulaongelmiin on lähdetty etsimään päättäväisesti ratkaisuja ELY-keskuksen suunnitteleman ja hankkiman työvoimapolitiittisen koulutuksen avulla. Päätettyjä tai valmistelussa olevia koulutuksia ovat mm. metsäkoneenkuljettajan täydennyskoulutus, puutavara-ajoneuvoyhdistelmänkuljettajan täydennyskoulutus ja putkihitsaajan koulutus. Seutukunnalla on lisäksi toteutettu ja toteutetaan yhdessä ELY-keskuksen, TE-toimiston ja yrittäjien kanssa yhteishankintakoulutuksena raskaan kaluston, ajokone- ja monitoimikoneenkuljettajan sekä kaukolämpöputkitekniikan tuotantotyöntekijäkoulutukset.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

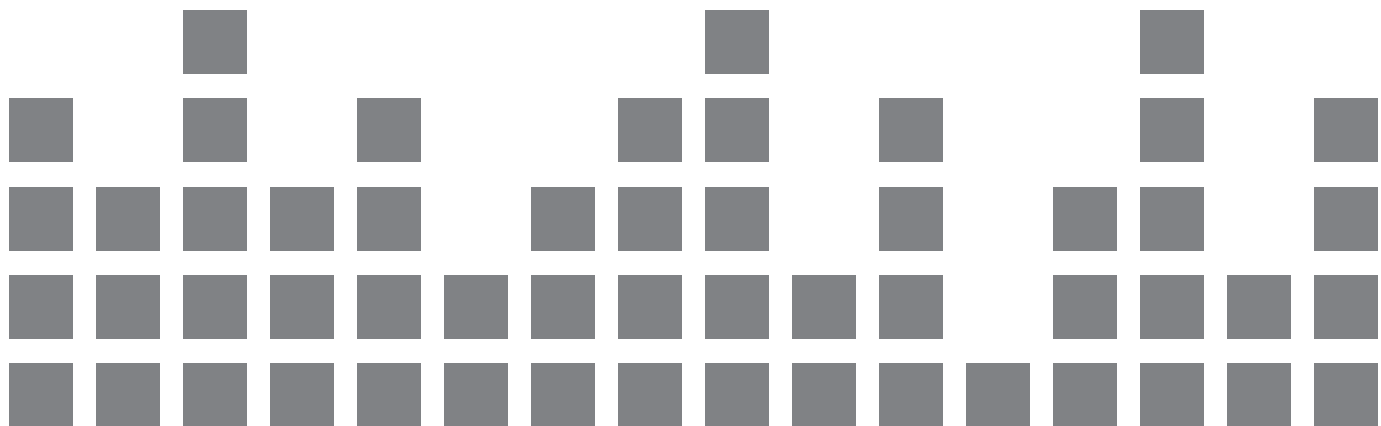
Seutukunnan työttömyyden taso maakunnan kuntakohtaisessa vertailussa on karua luettavaa. Kahdeksan korkeimman työttömyysprosentin omaavasta maakunnan kunnasta seitsemän on Saarijärven-Viitasaaren seutukuntaan kuuluvia. Ainoastaan Kyyjärvellä työllisyystilanne on keskimääräistä parempi, joka johtuu Betsset Oy:n suuresta työllistävästä vaikutuksesta. Seutukun-

nan teollisuus on ollut työvoimaa luovuttava, eikä uusi työpaikkoja entisten tilalle ole juuri syntynyt. Karstulan kunnan tilanne on todella vaikea. Honkarakenne Oy ei ole saanut toimintaansa nousuun huolimatta voimakkaista panostuksista ja tervehdyttämistoimista. Meteco Oy:n konkurssi lisäsi kunnan ahdinkoa. Tulevaisuus työllisyyden kehittämisen kannalta näyttää seutukunnalla kuitenkin huomattavan valoisalta Äänekosken biotuotelaituksen rakentamispäätöksen jälkeen lyhyelläkin, mutta ennen kaikkea pitkällä tähtäimellä.

Myönteisiä uutisia työllisyyden kehittymisessä on Viitasaaren kaupungin ja Kehittämisyhtiö Witas Oy:n Viitasaaren rakennemuutos 2014 onnistunut hanke, joka perustettiin korvaamaan Fenestra Oy:n konkurssin (tammikuu 2014) vuoksi menetetyt työpaikkoja. Keski-Suomen liiton rahoittama ja Witas Oy:n toteuttama InnoVapriikki hanke aloitti toimintansa tämän vuoden alussa. Hanke kestää kolme vuotta ja sen budjetin suuruus on noin miljoona euroa. Pääasiallinen hankkeen tavoite on luoda uusia tuotteita, palveluja ja liiketoimintamalleja yritystoimintaan pohjoisen Keski-Suomen alueelle. Hallinnon ja aluekehityksen ministeri-työryhmä nimesi viime vuoden lopulla Viitasaar-

ri-Pihti putaan äkillisen rakennemuutoksen alueen korkeamman yritystuen piiriin uusien investointien käynnistämiseksi. Valtiovarainministeriö valmistelee Suomeen koko maan kattavaa lakisääteistä julkisen hallinnon yhteisten asiointipisteiden verkostoa ja Saarijärvi toimii yhtenä hankkeen pilottipisteinä.

Pitkäaikaistyöttömiä seutukunnalla oli vuoden 2014 lopussa 2 729. Pitkäaikaistyöttömien lukumääräinen kasvu hidastui vuoden 2014 aikana verrattuna vuoteen 2013. Lähivuosina seutukunnalla on perusteltua panostaa pitkäaikaistyöttömien työllistymiskelpoisuuden parantamiseen ja uudelleen koulutukseen työvoiman kysynnän kasvassa. Työttömyyden rakenteen suurin ongelma piilee työnhakijoiden ikärakenteessa. Kaikista työttömistä lähes puolet kuuluu luokkaan yli 50-vuotiaat. Nuorisotyöttömyyden kannalta Äänekosken biotuotelaitoksen rakentaminen yhdessä seutukunnan metsäalan hyvien koulutusmahdollisuuksien kanssa on erinomainen uutinen. Tulevina vuosina seutukunnalla voi käydä niin, että nuorisotyöttömyys muuttuu nuorisopulaksi. Seutukunta on ollut useita vuosia muuttotappioaluetta.

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

Konnevesi, Äänekoski

Äänekosken seutukunnassa asui vuoden 2014 lopussa 22 734 henkilöä. Vuoden aikana vähenystä oli 189 henkilöä. Vuoden 2014 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 20,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 039.

ALUEEN VAHVUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Äänekosken seutukunnan vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet nivoutuvat vuoden 2015 alkupuolella yhteen ja vain yhteen asiaan: Metsä Groupin myönteiseen biotuotelaitoshankkeen investointipäätökseen. Paperimediassa olleet otsikot kertovat hankkeen merkityksestä: ”Vuosituhannen suurin uutinen”, ”Keski-Suomen lottovoitto”, ”Äänekosken biotuotelaitos voi olla uuden Nokian alku”. Tämän katsauksen ilmestyessä rakennuspäätöstä ei ole vielä saatu, mutta kaikki hankkeen toteutumiseen liittyvät tekijät ovat edenneet niin myönteisesti, että odotukselle myönteisestä ratkaisusta löytyvät vahvat perusteet. Erinomainen esimerkki biotuotelaitoksen suuruudesta ja sen yhteiskunnalle tuottamista hyödyistä ilmenee Kauppalehdestä viime vuoden syyskuussa poimittu kommentti: ”Keski-Suomen liiton kehittämispäällikkö Veli-Pekka Päivänen laskee, että viiden minuutin välein uuden tehtaan portista sisään rullaavista propsirekoista

jokainen tuo 1 000 euron verotulot yhteiskunnalle.” Raskas teollisuus on aiemmin usein ollut paikakunnalle jopa rasite ympäristövaikutuksien ja saastuttavuuden vuoksi, mutta näihin ongelmiin on löytynyt ympäristöystävällisiä ratkaisuja ennen kaikkea cleantech teknologian kehittymisen myötä.

Biotuotelaitos on jo itsessään niin merkittävä investointi, että se riittää muuttamaan Äänekosken seutukunnan tulevaisuuden näkymät varsin myönteisiksi, mutta laitoksen ympärille ollaan suunnittelemassa ja rakentamassa biotuoteintegraattia eli tehdaskokonaisuutta, jossa sellutehtaan ympärille syntyy sellua jalostavaa teollisuutta. Biotuotelaitos ja sen sivuainevirtoja hyödyntävistä yrityksistä on lupa odottaa suuruudeltaan maailman luokan mittakaavan resurssiviisas biotalouskeskittymä. Logistisista syistä on aihetta olettaa, että sivuainevirtojen hyödyntämisestä syntyvä uusi yritystoiminta tulee tapahtumaan nimenomaan Äänekoskella, biotuotelaitoksen välittömässä läheisyydessä. Suomessa on biotaloudessa tehty jo pitkään uraa uurtavaa tutkimustyötä esim. VTT:llä ja lähivuosien aikana tulemme näkemään uusia innovaatioita mm. bioenergian, biopolttonesteiden, biokemikaalien ja biomateriaalien tuotannossa.

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	○	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	○	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

ELINKEINOELÄMÄN JA YRITYSTOIMINNAN TILANNE JA NÄKYMÄT

Äänekosken seutukunta on viime vuosien aikana, kuten Keski-Suomessa moni muukin seutukunta, kärsinyt teollisuuden rakennemuutoksista ja seutukunnan elinkeinoelämä on ollut kokonaisuudessaan taantumaan päin. Aikoinaan seutukunnalla merkittävänä toimialana ollut elektroniikkateollisuus on lähestulkoon loppunut kokoaan. Biotuotelaitoshanke on kuitenkin jo ennen virallista alkamista nostanut seudun vireystilaa, joka näkyy mm. alkuvuoden ensimmäisien kuukausien aikana jätettyjen investointirahoitushakemusten merkittävänä kasvuna. Vuonna 2014 seutukunnalle myönnettiin starttirahaa 39 aloittavalle yritykselle, mikä on neljä enemmän kuin vuonna 2013. Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryöryhmä on nimennyt Äänekosken seutukunnan korkeamman yritystuen piiriin, mikä mahdollistaa biotuotelaitokseen kytkettyvän teollisuuden investointien korkeamman tukitason ja vauhdittaa alihankintaketjun muiden yritysten investointeja.

Äänekoski on ollut viime vuoden lievästi muuttotappiokunta, mutta tilanteen voidaan ennustaa kääntävän muuttovoitoksi tulevana vuosina. Äänekoskella ja Suolahdessa asumiskustannukset ovat ainakin toistaiseksi melko edulliset. Seutukunnalle on valtion taholta annettu lupauksia saada määrärahaa tiestön kunnostamiseen ja uudistamiseen sekä junaradan sähköistykseen Äänekosken ja Jyväskylän välille. Ääneseudun kehittämissyhtiön hallinnoima Äänekosken keskustan kehittämishankkeen tavoitteena on tiivistää yritysten, kiinteistönomistajien ja muiden toimijoiden yhteistyötä sekä elävöittää keskustan toimivuutta.

Biotuotelaitoshankkeen vuoksi seutukunnan yritystoiminnan näkymät ovat valoisat. Näin valtavan hankkeen vaikutuksia on vaikea paikallistaa, koska hankkeen vaikutukset tulevat näkymään varsinkin rakennusaikana laajalla alueella ympäri maata aina ulkomaita myöten. Kuitenkin on odotettavissa, että rakennus-, metalli- ja kuljetusalan yrityksille hanke luo kasvumahdollisuuksia. Palvelualan yritykset, varsinkin majoitus- ja ravitsemusalan yritykset, mutta myös monet muut palvelualan yritykset tulevat hyötymään laajalla säteellä tehtaan työllistämistä vaikutuksista. Terveystuotteen palvelujen kysyntä tulee kasvamaan.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Työttömyyden kääntöpuolena on työvoiman hyvä saatavuus. Seutukunnalla jossain on havaittavissa, että työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohta. Terveystuotteen alalla on esiintynyt rekrytointiongelmia. Työvoimaan kohdistuva kysynnän kasvu tulee lähivuosina aiheuttamaan suuria odotuksia koulutusten järjestäjille niin nuoriso- kuin aikuisasteellakin. Metsäalan koulutukseen tullaan tarvitsemaan uusia aloituspaikkoja koko valtakunnan tasolla useita satoja. Metsäalan koulutuksessa työvoimakoulutuksen suhteellinen osuus tulee todennäköisesti kasvamaan. Tämä johtuu siitä, että yrittäjien katseet metsäalalla kohdistuvat mieluummin aikuiskoulutukseen, koska siellä saadaan nopeammin vaikutuksia aikaan.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Äänekosken seutukunnan työttömyysprosentti, 20 prosenttia, on maakunnan seutukuntien suurin. Syynä tähän ovat lähivuosina olleet metsä- ja paperiteollisuuden suuret irtisanomiset. Valtra Oy:n viime vuoden puolella toteutuneet 137 työntekijän irtisanomiset tulevat näkymään työttömyystilastoja kasvattavina loppukeväästä. Biotuotelaitoksen vaikutus saattaa kuitenkin näkyä loppukeväästä jo positiivisena muutoksena, mutta odotukset kovin suureen työttömyysprosentin muutokseen ei ehkä ole realistista. Muutokset työllisydessä tulevat tapahtumaan usealla alueella ja vaikutusten seuraukset työllisydessä eivät ole kovin nopeita.

Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuoden aikana selvästi. Äänekosken seutukunnan työttömistä noin 30 prosenttia on yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita. Pitkäaikaistyöttömyys on seutukunnalla sen kaltainen ongelma, että sitä todennäköisesti ei tule ratkaisemaan edes biotuotelaitoshanke, koska pitkäaikaistyöttömien osaamis- ja koulutus-taso ei ole riittävää vastaamaan työelämän tarpeisiin. Pitkäaikaistyöttömyyden ongelmat ovat osittain siirtyneet sosiaalipolitiikan ratkaisujen puolelle.

Nuorisotyöttömyyteen biotuotelaitos sen sijaan ainakin pitkällä tähtäimellä tuo selvää huojennusta. Itä-Suomessa nuoria hakeutui esimerkiksi metsäkonenekuljettajiksi ennätysmäärä edellisessä yhteishaussa. Nuoret kyllä kiinnostuvat koulutuksesta, jos se johtaa pysyviin ja kokoaikaisiin työsuhteisiin. Biotuotelaitos mahdollistaa pysyvän työn löytymisen, ei vain metsäalalta, vaan muiltakin aloilta.

LISÄTIETOJA

Kehitysjohtaja Eija Heinonen

Keski-Suomen ELY-keskus

-358 0295 024 658

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

KESKI-SUOMEN

TULEVAISUUS

KATSAUS

1|2015

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus